

บทที่ 5

ประเทศไทยกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้า
ยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988

ดังได้กล่าวไว้แล้วในบทที่ 2 ถึงบทที่ 4 ถึงแนวคิดเกี่ยวกับความ
ร่วมมือทางกฎหมายในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดระหว่าง
ประเทศ วิชาการ สารของมาตราต่าง ๆ ในอนุสัญญา ฯ 1988 นี้ อาจ
พิจารณาได้ว่าเป็นการศึกษาในลักษณะภาพรวม ในบทที่ 5 นี้จะศึกษาถึง แนวคิด
ความเคลื่อนไหวของประเทศไทย เกี่ยวกับการเข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญา ฯ
1988 รวมทั้งสนธิสัญญาที่ประเทศไทยได้ทำไว้แล้วในเรื่องที่เกี่ยวกับยาเสพติด
ตั้งแต่อดีตเป็นต้นมา

1. ประเทศไทยกับสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศใน
การปราบปรามยาเสพติด

จากวิวัฒนาการของการปราบปรามยาเสพติด ในศตวรรษที่ 19 ได้
มีการประชุมกันหลายครั้ง จนกระทั่งในปี ค.ศ. 1936 ได้มีการประชุม เพื่อ
พิจารณาปัญหาการสุบฝิ่น ที่กรุงเทพมหานครทำให้ประเทศไทยเริ่ม เข้าไปมีส่วน
ในความร่วมมือระหว่างประเทศ ในการประชุมครั้งนี้ทำให้เกิดสนธิสัญญา เพื่อ
ปราบปรามการลักลอบค้ายาอันตราย (The Convention for the Illicit
Traffic Dangerous Drugs 1936) และในปี 1946 คณะรัฐมนตรีทาง
เศรษฐกิจ และสังคม แห่งสหประชาชาติ ได้ตั้งคณะกรรมการยาเสพติดขึ้น

พร้อมกันนี้ได้ออกพิธีสารฉบับปี 1946 คณะกรรมการยาเสพติด เริ่มมีบทบาทในการแก้ปัญหายาเสพติด โดยมีการลงนามในพิธีสาร ฉบับปี 1948 และพิธีสาร ฉบับปี 1953 และจากการที่มีสนธิสัญญาเกี่ยวกับยาเสพติด อยู่หลายฉบับท่าความยุ่งยากแก่รัฐภาคีเป็นอันมาก คณะกรรมการยาเสพติดจึงได้รวบรวมสนธิสัญญาฉบับต่างๆขึ้นเป็นอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดให้โทษปี 1961 และตั้งสภาการควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศ (International Narcotics Control Board) ขึ้นแทนสภากลางฝิ่นและสำนักงานตรวจสอบยาเสพติดโดยวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาเดี่ยวส่วนใหญ่เกี่ยวกับการจำกัดการบารุง การผลิต การค้า การนำเข้า และส่งออก การจำหน่ายจ่ายแจกและการใช้ยาเสพติดให้เป็นไปเฉพาะเพื่อวัตถุประสงค์ในทางการแพทย์ และทางวิทยาศาสตร์ ต่อมาในปี 1971 มีการประชุมเพื่อแก้ไขอนุสัญญาเดี่ยว 1961 โดยได้ออกพิธีสารแก้ไขอนุสัญญาเดี่ยวว่าด้วยยาเสพติดปี ค.ศ. 1961 ฉบับปี ค.ศ. 1972 โดยประเทศไทยได้เข้าร่วมเป็นกรรมการแก้ไขในครั้งนี้ด้วย และในปี 1971 นี้เองประเทศไทยได้เข้าร่วมประชุมร่างอนุสัญญาว่าด้วยวัตถุออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1971 (Convention on Psychotropic Substances, 1971) ซึ่งอนุสัญญานี้จะควบคุมยาเสพติดรวมถึงการจำกัดการใช้ยาในทางที่ผิดรวมทั้งการผลิตสารวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท¹

จะเห็นได้ว่าประเทศไทยเริ่มให้ความร่วมมือในการปราบปรามยาเสพติด

¹ _____, ระบบการควบคุมยาเสพติดระหว่างประเทศ, กองวิชาการและวางแผน, สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, สำนักนายกรัฐมนตรี้, หน้า 10-19.

ระหว่างประเทศ ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1936 เป็นต้นมา และจนปัจจุบันนี้ประเทศไทย ได้เข้าร่วมเป็นภาคีในอนุสัญญาสหประชาชาติเกี่ยวกับยาเสพติด 2 ฉบับ² คือ อนุสัญญาเดี่ยว 1961 (Single Convention 1961) และ อนุสัญญาว่าด้วย ยาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท (Convention on Psychotropic Substances 1971) และได้ออกกฎหมายมาบังคับใช้ในการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติดหลายฉบับ

ประเทศไทยได้ออกกฎหมายมาควบคุม การเสพติด ซ้ำขยายผืนตั้งแต่สมัย กรุงรัตนโกสินทร์ ในรัชกาลของ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยจนถึง ปัจจุบัน นี้ กฎหมายที่มีผลบังคับใช้ยังมีทั้งสิ้น 9 ฉบับ³ ได้แก่

1. พระราชบัญญัติควบคุมโรคพิษฝิ่น พ.ศ. 2495
2. ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 37
3. พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518
4. พระราชบัญญัติป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2519
5. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522

² _____., "ความร่วมมือกับต่างประเทศ", วารสาร สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, ฉบับพิเศษ, ปีที่ 5 (กันยายน 2531- กุมภาพันธ์ 2532), หน้า 34-35.

³ _____., กฎหมายและระเบียบเพื่อป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด, กองนิติการและพิสูจน์หลักฐาน, สำนักงานป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด, สำนักนายกรัฐมนตรี้, กรุงเทพมหานคร: บริษัทวรวิดิการพิมพ์, 2528.

6. พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมโดย พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2528
7. พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ (ฉบับที่3) พ.ศ.2530
8. พระราชบัญญัติฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติด พ.ศ.2534
9. พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด พ.ศ.2534

รวมทั้งประมวลกฎหมายอาญาและประมวลวิธีพิจารณาความอาญาซึ่งนำมาใช้ในการพิจารณา เรื่องการกระทำความผิดทางอาญา และวิธีดำเนินการฟ้องร้อง ตามกระบวนการยุติธรรม

2. ประเทศไทยกับแนวความคิดในการร่วมมือป้องกันและปราบปรามลักลอบค้ายาเสพติด และวัตถุ ที่ออกฤทธิ์ต่อจิตประสาท

ประเทศไทยเป็นประเทศกำลังพัฒนา (Developing country) ซึ่งได้ดำเนินนโยบายทางการค้าการลงทุนและการอุตสาหกรรมเพื่อพัฒนาประเทศไปสู่ความเป็นNIC (Newly Industrialized Country) ประเทศไทยตระหนักดีว่าการแพร่ระบาดของยาเสพติดชนิดต่างๆ ไม่ว่าจะเป็น เฮโรอีน หรือ โคเคน สารระเหย ยาม้า ที่ระบาดอยู่ในหมู่วัยรุ่น เด็ก สตรี โรงเรียน บ้านพักชุมชน ที่ทำงาน จะนำไปสู่อาชญากรรมร้ายแรงอื่น ๆ ตามมาเช่นการฉ้อปล้น ฯลฯ เนื่องจากประเทศไทยตั้งอยู่ใกล้แหล่งผลิตยาเสพติดแหล่งใหญ่ คือ สามเหลี่ยมทองคำและยังมีพื้นที่ตามแนวชายแดนติดสามเหลี่ยมทองคำบางส่วนที่เป็นแหล่งผลิตเฮโรอีน ผิ่น กัญชา อีกทั้งประเทศไทยมีเส้นทางคมนาคมที่ติดต่อกับหลายประเทศในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ มีสายการบินที่สะดวก

สบายทันสมัย มีเส้นทางเดินเรือออกสู่ทะเลไปทวีปอื่น ๆ ได้ จึงทำให้ประเทศไทยเป็นทั้งแหล่งผลิต รัฐผ่านแดน (Transit State) ประเทศผู้ซื้อ (Consumer Country) จากนโยบายของรัฐบาลจัดให้ปี พ.ศ. 2530 เป็นปีท่องเที่ยวสากลทำให้ชาวต่างชาติหลั่งไหลเข้ามาเพื่อเที่ยวชมประเทศไทยย่อมเป็นโอกาสอันดีสำหรับองค์การอาชีวกรรมจากต่างชาติที่จะแอบแฝงซ่อนเร้นมาในรูปแบบของนักท่องเที่ยวและดำเนินการลักลอบค้ายาเสพติดข้ามชาติดังสถิติการจับกุมจากรายงานของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดจากการทำงานขององค์การอาชีวกรรมที่มีเครือข่ายทั่วโลกและการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยจึงทำให้เห็นว่าหากจะให้ประเทศใดประเทศหนึ่งดำเนินการปราบปรามอาชีวกรรมลักลอบค้ายาเสพติดคงจะไม่ประสบความสำเร็จและหากปล่อยให้เป็นอย่างนี้เรื่อยไปประเทศไทยและประเทศต่าง ๆ จะประสบกับความหายนะทั้งทางด้านเศรษฐกิจและสมรรถภาพของประชากร รัฐบาลของประเทศไทยได้พิจารณาเห็นว่าความจำเป็น และความสำคัญของการให้ความร่วมมือในการป้องกันและปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติด และวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทโดยมาตรการต่าง ๆ ในอนุสัญญาสหประชาชาติ ว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด และวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 จะเป็นเครื่องมือส่งเสริมการป้องกันและปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดระหว่างประเทศได้อย่างได้ผล

3. ประเทศไทยกับกฎหมายภายในเกี่ยวกับการป้องกันและปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

ประเทศไทยได้เข้าร่วมประชุม ในการประชุมผู้มีอำนาจเต็มในการพิจารณาปรับร่างอนุสัญญาฯ 1988 ระหว่างวันที่ 25 พฤศจิกายน ถึงวันที่ 20

ธันวาคม 1987 ณ กรุงเวียนนา ประเทศออสเตรีย ที่ประชุมได้พิจารณาปรับร่างอนุสัญญา โดยฉันทามติ เมื่อวันที่ 19 ธันวาคม 1987 มีประเทศต่างๆ ได้ร่วมลงนามในอนุสัญญาจนถึงวันที่ 20 ธันวาคม 1987 ซึ่งเป็นวันสุดท้ายหัวหน้าคณะผู้แทนไทยโดยเอกอัครราชทูต ณ กรุงเวียนนา ได้ลงนามเฉพาะในกรรมสารสุดท้าย

รัฐบาลไทยโดยสำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติดได้จัดตั้งคณะทำงานเพื่อพิจารณาผลดีผลเสียในการที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา ประกอบด้วยผู้แทนจากกระทรวงยุติธรรม กระทรวงการต่างประเทศ สำนักงานอัยการสูงสุด สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา กรมตำรวจ กรมศุลกากร และสำนักงาน ป.ป.ส. คณะทำงานพิจารณาแล้วเห็นว่าอนุสัญญา 1988 มีประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด และเป็นผลดีในการที่ประเทศไทย จะเข้า เป็นภาคี⁴

สำนักงาน ป.ป.ส. ได้นำอนุสัญญา เสนอคณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณาอนุสัญญาต่างๆ ในคราวประชุมครั้งที่ 2/2533 เมื่อวันที่ 16 พฤษภาคม พ.ศ. 2533 ซึ่งคณะกรรมการพิเศษพิจารณาแล้วมีมติว่า การจะเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาจะกระทำได้โดยต้องออกกฎหมายภายในให้สามารถปฏิบัติตามอนุสัญญาได้สมบูรณ์เรียบร้อยด้วย

⁴ คำชี้แจงเสนอคณะรัฐมนตรี เรื่อง อนุสัญญา สหประชาชาติว่าด้วย การต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988, เอกสารอัดสำเนา, สำนักงาน ป.ป.ส.

เนื่องจากอนุสัญญาเป็นกฎหมายระหว่างประเทศ^๕ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยกำหนดว่า

พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญาสงบศึกและสัญญาอื่นกับนานาประเทศหรือกับองค์การระหว่างประเทศ หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือเขตอำนาจแห่งรัฐ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติ เพื่อให้การเป็นไปตามสัญญาต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐสภา^๖

ซึ่งตามระบบกฎหมายของประเทศไทยนั้น ภายหลังจากที่รัฐบาลได้ทำสนธิสัญญากับต่างประเทศแล้ว รัฐบาลจะต้องออกกฎหมายภายในเพื่อใช้เป็นกฎหมายแม่บทสำหรับอนุวัติการตามสนธิสัญญากว่าคือ เพื่อให้สนธิสัญญานั้นมีผลใช้บังคับเป็นกฎหมายในประเทศไทยต่อไป^๗ ในกรณีนี้ส่วนที่สำคัญคือ ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการปราบปรามกฎหมายไทยที่มีอยู่ในขณะนี้อาจจะครอบคลุมไม่ถึงขอบทในอนุสัญญานี้จึงจำเป็นต้องใช้เวลาเพื่อศึกษาให้ละเอียดแล้วจึงจะพิจารณาเข้าเป็นภาคีของอนุสัญญานี้ ซึ่งกรณีนี้คล้ายกับประเทศออสเตรเลีย^๘ ที่ได้ใช้

^๕ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, กฎหมายระหว่างประเทศ (สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, พ.ศ. 2531), หน้า 41.

^๖ รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 มาตรา 178 วรรคสอง.

^๗ กรินทร์ ธนุเทพ, กฎหมายระหว่างประเทศ แผนกคดีเมืองภาควิชากฎหมายระหว่างประเทศ กรุงเทพมหานคร โรงพิมพ์สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2527, หน้า 50.

^๘ เอกสารอัดสำเนา, สถานทูต ออสเตรเลีย.

เวลาศึกษารายละเอียดของมาตรการต่างๆ ที่มีอยู่และกำหนดมาตรการใหม่ให้สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ ก่อนแล้วจึงได้เข้าเป็นภาคีโดยมีพระราชบัญญัติที่สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ 1988 มารองรับแล้วอันเป็นสาเหตุหนึ่งซึ่งทำให้ออสเตรเลียเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ 1988 นี้ล่าช้า

สำหรับกฎหมายภายในที่คณะกรรมการพิเศษได้นำมาใช้ประกอบการพิจารณาอนุสัญญาฯ 1988 ได้แก่

3.1 พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 (ลงประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 108 ตอนที่ 170 วันที่ 27 กันยายน 2534)

3.2 พระราชบัญญัติ ฟื้นฟูสมรรถภาพ ผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2534

3.3 พระราชบัญญัติ ให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำ ความผิดบางอย่างทางทะเล (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2534 (ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 108 ตอนที่ 240 ราชกิจจานุเบกษา 29 ธันวาคม 2534) ประกาศในราชกิจจานุเบกษา เล่ม 109 ตอนที่ 14 วันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2535

3.4 พระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา พ.ศ. 2535

กฎหมายหรือพระราชบัญญัตินี้ได้ประกาศออกมาบังคับใช้ 5 ฉบับแล้ว ยกเว้นร่างพระราชบัญญัติ ความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา พ.ศ. ซึ่งผ่านการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแล้วอยู่ในขั้นรอประกาศลงราชกิจจานุเบกษาออกมาบังคับใช้เท่านั้น

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติฉบับต่างๆ ข้างต้นนี้จะขอกล่าวโดยสรุปย่อ ดังนี้

3.1 พระราชบัญญัติฟื้นฟูผู้ติดยาเสพติด พ.ศ. 2534

โดยที่ปรากฏว่าในปัจจุบันมีผู้ติดยาเสพติดเป็นจำนวน มากอัน เป็นปัญหาสำคัญของประเทศ ซึ่งก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งในด้านเศรษฐกิจสังคม และกระทบกระเทือนต่อความมั่นคงของประเทศตลอดมา จึงตราพระราชบัญญัตินี้ เพื่อประโยชน์ในการวางมาตรการ ให้ผู้ติดยาเสพติดที่ตกเป็นผู้ต้องหา พ้นจากการยาเสพติดด้วยวิธีการบังคับรักษา

ซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ มีมาตรการที่สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ 1988 มาตรา 3 วรรค 4 (b) เรื่องการฟื้นฟูสมรรถภาพผู้ติดยาเสพติดให้กลับคืนสู่สังคม

3.2 พระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่างทางทะเล (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2534

เนื่องจากปรากฏว่าในปัจจุบัน มีการลักลอบนำเข้ามาในหรือส่งออกไปนอกราชอาณาจักร ซึ่งยาเสพติดโดยทางทะเลและทางล่าน้ำ ซึ่งติดต่อกับต่างประเทศหรือทางล่าน้ำ ซึ่งออกไปสู่ทะเลได้ และมีการลักลอบทำการประมงทางทะเลอยู่เสมอ เจ้าหน้าที่ทหารเรือตรวจพบก็ไม่มีอำนาจที่จะปราบปรามได้เพราะเจ้าหน้าที่ทหารเรือมิได้เป็นพนักงานเจ้าหน้าที่ตามกฎหมายเกี่ยวกับยาเสพติดหรือกฎหมายเกี่ยวกับการประมงทางทะเลเมื่อเจ้าหน้าที่ทหารเรือตรวจพบและดำเนินการจับกุมก็ไม่มีอำนาจควบคุมตัวไว้สอบสวนและยึดหรือไว้ได้พระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือ ฯ ฉบับนี้จึงกำหนดไว้ในมาตรา 4 กล่าวโดยสรุป ความว่า

เมื่อปรากฏว่ามีการกระทำหรือมีการสงสัยว่ามีการกระทำเกี่ยวกับ ยาเสพติดออกไปนอกหรือเข้ามาในราชอาณาจักรอันเป็นความผิด ต่อกฎหมาย เกี่ยวกับยาเสพติดให้เจ้าหน้าที่ทหารเรือมีอำนาจสืบสวนได้ และมีอำนาจสั่งให้ กระทำการเฉพาะหน้า ในการตรวจค้น จับเรือ ยึดเรือ ไว้ จนกว่าจะมีค่า สิ่งเด็ดขาดไม่ฟ้องคดีหรือจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่น ให้อำนาจจับและ ควบคุมผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ได้ไม่เกิน 7 วันเมื่อพ้นกำหนดให้ส่งตัว ให้พนักงานสอบสวน

ซึ่งมาตรการที่กำหนดขึ้นนี้สอดคล้องกับมาตรา 17 ของอนุสัญญา ฯ 1988 เกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติดทางทะเลตามข้อแนะของ CMO

3.3 พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด พ.ศ. 2534

พระราชบัญญัตินี้ได้ประกาศในราชกิจจานุเบกษา วันที่ 27 กันยายน 2534 (เล่มที่ 108 ตอนที่ 170) มีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 28 กันยายน 2534 เป็นต้นไป

สาระสำคัญของพระราชบัญญัติ มาตรการในการปราบปราม ฯ พ.ศ. 2534

กฎหมายฉบับนี้ได้กำหนดมาตรการพิเศษที่จะนำมาใช้ในการปราบปราม ยาเสพติดของประเทศให้มีประสิทธิภาพเพิ่มขึ้น 2 ประการใหญ่ ๆ คือ

3.3.1 นำหลักกฎหมายในเรื่องสมคบคิด (CONSPIRACY) มา กำหนดเป็นความผิดในเรื่องที่เกี่ยวกับยาเสพติด

3.3.2 นำมาตรการวิบริษัณที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดมาใช้โดยกำหนดขั้นตอนและกระบวนการในการวิบริษัณเหล่านี้ขึ้น

3.3.1 การกำหนดความผิดในข้อหาสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด

1. กำหนดให้การที่บุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป ที่ทำการตกลงกันเพื่อ กระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในข้อหาสำคัญ 5 ข้อหา คือผลิต นำเข้า ส่งออกจำหน่ายและครอบครองเพื่อจำหน่ายยาเสพติด และต้องรับโทษจำคุกไม่ เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับและถ้าความผิดที่ตกลงจะ ทำนั้นได้ทำขึ้นแล้วก็จะต้องรับโทษหนักขึ้นเท่ากับผู้ที่ไปทำความผิดนั้นเองทีเดียว (มาตรา 8)

2. เนื่องจากความผิดในข้อหาสมคบนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะใช้กับผู้ที่ เป็น ตัวการใหญ่ หรือนายทุนที่อยู่เบื้องหลังการค้ายาเสพติดเท่านั้น กฎหมายนี้จึง กำหนดให้การจับกุมและการแจ้งข้อหาสมคบนี้ต้องได้รับอนุมัติจากเลขาธิการ ป.ป.ส. ก่อน (มาตรา 14) จึงเป็นกลั่นกรองให้นำความผิดพิเศษ นี้มาใช้ให้ ตรงตรงความประสงค์ที่ตั้งไว้ และเป็นการป้องกันมิให้มีการนำความผิดนั้นไปใช้ เพื่อกลั่นแกล้งผู้อื่นอีกทางหนึ่งด้วย

การนำหลักฐานกฎหมาย Conspiracy law มาใช้กับผู้กระทำ ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนี้ สอดคล้องกับมาตรการเรื่องความผิดและบทลงโทษ ของอนุสัญญา 1988 เมื่อพิจารณาดูพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 พระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 และพระราชบัญญัติ มาตรการในการปราบปราม ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มี ประเด็นที่กฎหมายภายในยังไม่รับรอง กับข้อกำหนดในอนุสัญญา คือ

- ความผิดฐาน เสนอให้ เสนอขาย เป็นนายหน้า จัดส่ง ขนส่ง ซึ่ง ยาเสพติดหรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท

- ความผิดฐานผลิต ขนส่ง จำหน่ายจ่ายแจก ครอบครอง อุปกรณ์ วัสดุ หรือสารที่ระบุไว้ในบัญชี 1 และบัญชี 2 ท้ายอนุสัญญา ฯ 1988

- ความผิดฐานโอน แปรสภาพ ปกปิด อำพราง ครอบครอง หรือใช้ ทรัพย์สิน ที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

ในพระราชบัญญัติฉบับนี้ ยังได้กำหนดถึงการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดด้วย

3.3.2 การริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด

1. เมื่อบุคคลใดถูกจับกุมในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด 7 ข้อหา ต่อไปนี้ คือ ผลิต นำเข้าส่งออก จำหน่าย ครอบครองเพื่อจำหน่าย สนับสนุน ช่วยเหลือหรือสมคบกันกระทำความผิด 5 ข้อหาข้างต้น คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินซึ่งมีประธาน ป.ป.ป. และปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธานและ รองประธานตามลำดับ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอื่นอีก 9 ท่านหรือเลขาธิการ ป.ป.ส. ในกรณีจำเป็นเร่งด่วนอาจสั่งให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหา นั้น หรือไม่ (มาตรา 19,20) ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดนี้ก็คือ เงิน หรือทรัพย์สิน ดอกผลหรือผลประโยชน์ที่ได้รับมาเนื่องจากการกระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติดรายนั้นเอง โดยไม่คำนึงว่าทรัพย์สินนั้นปัจจุบันจะอยู่ที่ผู้ใด (มาตรา 3)

จะเห็นว่า มาตรานี้เป็นกรให้อำนาจฝ่ายบริหารให้มีอำนาจตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหาว่ากระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดได้

2. คณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินจะมอบหมายให้พนักงานเจ้าหน้าที่ทำการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต้องหาหรือของผู้อื่นแล้วรายงานให้คณะกรรมการฯ ทราบ (มาตรา 21) แต่ในกรณีที่อาจมีการโอน ยักย้ายหรือซุกซ่อนทรัพย์สินหรือมีเหตุอื่นอันจำเป็น คณะกรรมการฯ อาจสั่งให้มีการยึดอายัดทรัพย์สินไว้ชั่วคราวเพื่อรอการวินิจฉัยของคณะกรรมการฯ ก็ได้ (มาตรา 22 วรรคสอง)

3. หากคณะกรรมการฯ ลงมติด้วยคะแนนเสียงสองในสามเห็นว่าทรัพย์สินใดเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดแล้ว ก็จะมีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ แล้วส่งให้พนักงานอัยการยื่นคำร้องขอต่อศาลให้ริบทรัพย์สินนั้นต่อไป (มาตรา 27) แต่ก่อนที่จะมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินใดนั้น คณะกรรมการฯ จะเปิดโอกาสให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ที่อ้างว่าเป็นเจ้าของทรัพย์สิน (หากมี) นำพยานหลักฐานมาแสดงว่าทรัพย์สินนั้นไม่เกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด นอกจากนี้ในกรณีที่ผู้นำพยานหลักฐานมาแสดงไม่ใช่ผู้ต้องหาแล้วการแสดงได้เพียงว่าตนรับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริตและมีค่าตอบแทน หรือตนได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดีหรือในทางกุศลสาธารณะก็เพียงพอที่จะทำให้คณะกรรมการฯ ไม่สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นหรือสั่งเพิกถอนการยึดอายัดชั่วคราวทรัพย์สินนั้นแล้ว (มาตรา 22 วรรคหนึ่งและวรรคสาม)

มาตรานี้เป็นการคุ้มครองทรัพย์สินของบุคคลภายนอก หรือ บุคคลที่สามผู้สุจริต

4. แม้ว่าคณะกรรมการฯ จะสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินไว้ก็ตาม หากคดีความผิดของผู้ต้องหา นั้น พนักงานอัยการมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาการ

ยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นที่สิ้นสุดลง (มาตรา 22 วรรคหนึ่ง) แต่ถ้าพนักงานอัยการสั่งฟ้องผู้ต้องหาและยื่นคำร้องขอและไต่สวนให้ศาลเห็นว่าทรัพย์สินที่คณะกรรมการฯ สั่งยึดหรืออายัดนั้นมีมูลน่าเชื่อว่าเกี่ยวเนื่องกับการกระทำความผิดจริงศาลก็จะสั่งให้ริบทรัพย์สินนั้น (มาตรา 29) แต่ในทางกลับกันหากศาลไม่เชื่อว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับความศีลธรรมอันดีหรือในทางสาธารณกุศลก็ดี หรือมีคำพิพากษาศาลถึงที่สุดให้ยกฟ้องผู้ต้องหา (จำเลย) ก็คือการยึดหรืออายัดทรัพย์สินก็จะสิ้นสุดลง

กรณีเป็นเรื่องของการริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดซึ่งทางศาลพิสูจน์ได้ว่าทรัพย์สินได้มาจากการค้ายาเสพติดจริง ก็สามารถริบได้

5. เมื่อมีคำพิพากษาถึงที่สุดให้ริบทรัพย์สินใดแล้ว ทรัพย์สินนั้นจะตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติดร่วมกับทรัพย์สินอย่างอื่นก็ตาม กฎหมายนี้ให้ตกเป็นของกองทุนด้วย และจะถูกจัดสรรไปใช้เพื่อประโยชน์ในการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดของประเทศต่อไป (มาตรา 34 - 39) ทรัพย์สินที่ได้รับนั้นให้ตกเป็นของกองทุน

มาตรการริบทรัพย์สินที่กำหนดในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามฯ พ.ศ. 2534 กำหนดให้มีการริบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด รวมทั้งกำหนดให้มีกระบวนการตรวจสอบทรัพย์สิน ยึดหรืออายัดทรัพย์สินก่อนดำเนินการริบทรัพย์สิน และให้ทรัพย์สินที่ถูกริบตกเป็นของกองทุนเพื่อป้องกันและปราบปรามยาเสพติด การกำหนดเช่นนี้ เห็นว่าสอดคล้องกับมาตรการริบทรัพย์สินที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาฯ 1988 แล้ว

นอกจากการออกพระราชบัญญัติต่าง ๆ เพื่อให้รองรับกับมาตรการใน

อนุสัญญา 1988 แล้ว ยังมีสนธิสัญญาระหว่างประเทศที่ประเทศไทยได้ทำกับประเทศอื่นอันมีผลให้มีการออกพระราชบัญญัติเพื่อบรรเทาการตามสนธิสัญญานั้น ซึ่งมีบางมาตราที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและลักลอบยาเสพติด ดังจะได้ศึกษาต่อไปนี้

4 บทวิเคราะห์เกี่ยวกับการนำมาตรการต่าง ๆ มาใช้ภายหลังการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญา 1988 ของไทย

ในการเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ 1988 ซึ่งมีมาตรการทางกฎหมายในการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติด มาตรการเหล่านี้จะมีผลกระทบต่อกฎหมายไทยอย่างไรหรือไม่ ในหัวข้อต่อไปนี้จะเป็นการวิเคราะห์ให้เห็นถึงประเด็นที่กฎหมายไทยได้บัญญัติไว้และมีการบังคับใช้ปฏิบัติกันอยู่แล้ว ในส่วนใดที่ควรจะกำหนดออกมาเพิ่มเติมอีกบ้าง

4.1 ขอบเขตของอนุสัญญาฯ (Scope of the Convention)

กรณีของประเทศไทย กฎหมายไทยถือหลัก Dualist Doctrine มาตลอด หมายถึงว่า สนธิสัญญาหรือกฎหมายระหว่างประเทศไม่มีผลบังคับเป็นกฎหมายภายในโดยอัตโนมัติจะมีผลเป็นกฎหมายภายในต่อเมื่อมีการดำเนินการตามกฎหมายเกณฑ์ของกฎหมายรัฐธรรมนูญคือ มีการออกกฎหมายมารองรับเสียก่อน แต่อย่างไรก็ดีประเทศที่ถือทฤษฎีทวินิยมรวมทั้งประเทศไทยด้วย ก็ยังยอมรับว่า ในบางกรณีถ้าสนธิสัญญาหรือกฎหมายระหว่างประเทศใดที่ถือได้ว่าเป็นกฎหมายจารีตประเพณีระหว่างประเทศแล้วในทางปฏิบัติทั้งศาลและเจ้าหน้าที่จะยอมรับโดยปริยายเพื่อมิให้ขัดต่อพันธกรณีระหว่างประเทศ

การออกกฎหมายอนุวัติการ หรือการออกกฎหมายรองรับนี้ ความ
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 มาตรา 178 บัญญัติว่า
พระมหากษัตริย์ทรงไว้ซึ่งพระราชอำนาจในการทำหนังสือสัญญาสันติภาพ สัญญา
สงบศึกและสัญญาอื่นกับนานาประเทศ หรือกับองค์การระหว่างประเทศ

หนังสือสัญญา มีบทเปลี่ยนแปลง อาณาเขตไทย หรือเขตอำนาจ
แห่งรัฐหรือจะต้องออกพระราชบัญญัติ เพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับ
ความเห็นชอบของรัฐบาล

คำว่า "อาณาเขตไทย" หมายถึง ดินแดนของประเทศไทยในส่วนที่
เป็นพื้นดิน และรวมถึงทะเลอาณาเขตของไทยด้วย

ส่วนคำว่า "เขตอธิปไตยแห่งชาติ" นั้น เป็นคำใหม่ซึ่งเพิ่งจะมีบัญญัติ
ในรัฐธรรมนูญฉบับ 2517 และ 2521 คำนี้มีต้นกำเนิดมาจากกฎหมายระหว่าง
ประเทศนั้นพื้นที่ในทะเลบางบริเวณรัฐชายฝั่งสามารถใช้สิทธิอธิปไตย (sovereign
rights) ทั้ง ๆ ที่ไม่มีอธิปไตยเหนือบริเวณนั้น บริเวณที่ว่านั้นรัฐชายฝั่งมิได้
เป็นเข้าของเพียงแต่มีสิทธิแสวงหาผลประโยชน์ซึ่งได้แก่ไหล่ทวีป (continental
shelf) และรวมถึงเขตเศรษฐกิจจำเพาะ (exclusive economic zone)

เขตอธิปไตยแห่งชาติ รัฐชายฝั่งจะไม่มีอำนาจเด็ดขาดเหมือนดินแดน
อาณาเขตทางบกและทะเลอาณาเขตแต่มีอำนาจโดยจำกัดบางกรณีตามที่กฎหมาย
ระหว่างประเทศกำหนดไว้ เช่นอำนาจในการแสวงหาผลประโยชน์จากทรัพยากร
ในบริเวณไหล่ทวีปในพื้นดินใต้ทะเลจำพวกแก๊ส น้ำมัน แร่ต่าง ๆ ฯลฯ

สำหรับประเด็นที่ว่าเมื่อไรจะต้องออกกฎหมายบังคับการให้เป็นไปตามสนธิสัญญานั้นก็เป็นเรื่องที่จะต้องวินิจฉัยอย่างรอบคอบ ซึ่งบางครั้งก็ต้องวินิจฉัยในระดับคณะกรรมการพิเศษเพื่อพิจารณาอนุสัญญาต่าง ๆ ซึ่งแต่งตั้งโดยคณะรัฐมนตรี คณะกรรมการพิเศษฯ ประกอบด้วย ผู้ทรงคุณวุฒิทางกฎหมาย ซึ่งบางท่านก็เป็นกรรมการโดยตำแหน่งบางท่านเป็นกรรมการโดยตัวบุคคลทั้งนี้เพื่อช่วยฝ่ายบริหารกลับกรองว่าอนุสัญญาใดที่ประเทศไทยจะเข้าเป็นภาคีนั้น จำเป็นต้องออกกฎหมายอนุมัติการหรือไม่หรือข้อบทใดในอนุสัญญานั้นควรที่ประเทศไทยจะต้องข้อสงวน

4.2 ความผิดและบทลงโทษ

ก่อนที่พระราชบัญญัติมาตรการ ในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 จะออกใช้บังคับนั้นปรากฏว่ามาตรการทางกฎหมายที่มีอยู่เดิมมีข้อบกพร่องคือ ไม่สามารถนำตัวการใหญ่ที่อยู่เบื้องหลังการผลิตและการค้ายาเสพติดมาลงโทษได้ เนื่องจากกรณีที่จะเป็นความผิดตามกฎหมายดังกล่าวโดยสรุปก็คือ จะต้องมีการกระทำขั้นลงมือตัวอย่างเช่น ในความผิดเกี่ยวกับการจำหน่ายยาเสพติดจะต้องมีการกระทำถึงขั้นที่มียาเสพติดไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายจึงจะเป็นความผิด แต่สำหรับในส่วนของการกระทำก่อนหน้านั้นเช่น การสมคบการตกลงกันเพื่อจัดหายาเสพติด การเตรียมในส่วนที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ เช่น การเตรียมการซื้อยาเสพติด พาหนะในการขนส่ง อุปกรณ์ในการบรรจุยาเสพติดเพื่อนำออกจำหน่าย เหล่านี้ยังไม่เป็นความผิดที่จะลงโทษผู้ที่เกี่ยวข้องดังกล่าวได้ (เว้นแต่จะเข้าลักษณะผู้ใช้ให้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา)

4.2.1 การกำหนดความผิดที่กระทำในลักษณะเป็นองค์กรอาชญากรรม มาตรการทางกฎหมายที่นำมาใช้แก้ไขข้อบกพร่องดังกล่าวข้างต้นได้แก่

มาตรการลงโทษผู้สมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด (Conspiracy) ซึ่งปัจจุบันกฎหมายไทย ได้กำหนดลักษณะความผิด Conspiracy ไว้ ในพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534

หลักการความผิด Conspiracy ได้บัญญัติไว้ในมาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ดังนี้

"มาตรา 8 ผู้ใดสมคบโดยการตกลงกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป เพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ผู้นั้นสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ ถ้าได้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดเพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกันตามวรรคหนึ่ง ผู้สมคบกันนั้นต้องระวางโทษตามที่กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น"

วิเคราะห์องค์ประกอบความผิด

การกระทำที่จะเป็นความผิดตามมาตรานี้จะต้องมีองค์ประกอบดังนี้

- (1) มีผู้ร่วมกระทำความผิดตั้งแต่สองคนขึ้นไป
- (2) มีการตกลงเพื่อกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
- (3) "ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด" หมายความว่า การผลิต นำเข้าส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ในครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติด และให้

หมายความรวมถึง การสมคบสนับสนุน ช่วยเหลือ หรือพยายามกระทำความผิด
ดังกล่าวด้วย

จากองค์ประกอบความผิดดังกล่าวจะเห็นได้ว่า ลักษณะการกระทำที่
เป็นความผิดดังกล่าว มีหลักเกณฑ์สำคัญอยู่ในส่วนที่ได้มีการตกลงว่าจะกระทำ
ความผิดโดยบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป และความผิดที่ตกลงจะกระทำนั้นต้องเป็น
ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด กล่าวคือเพียงแต่ตกลงว่าจะกระทำความผิดใน
ลักษณะต่าง ๆ เกี่ยวกับยาเสพติดก็เป็นความผิดตามมาตรา 8 วรรคหนึ่งแล้ว
โดยผู้สมคบไม่จำเป็นต้องกระทำความผิดตามที่ได้ตกลงกันแต่ประการใด แต่ถ้าหาก
ว่าได้มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะเหตุที่ได้มีการสมคบกัน
ดังกล่าวผู้กระทำต้องได้รับโทษตามที่ได้กำหนดไว้สำหรับความผิดนั้น (มาตรา 8
วรรคสอง)

ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดตามองค์ประกอบในข้อ (3) หมายถึง
ฐานความผิดต่าง ๆ ที่บัญญัติไว้ตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522
และพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 เฉพาะในส่วนที่
เป็นความผิดเกี่ยวกับการผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย หรือมีไว้ใน
ครอบครองเพื่อจำหน่ายซึ่งยาเสพติด รวมถึงการสมคบ สนับสนุน ช่วยเหลือหรือ
พยายามกระทำความผิดดังกล่าวด้วยไม่รวมถึงความผิดฐานมียาเสพติดไว้ใน
ครอบครอง (เพื่อเสพ) ที่มีไว้เพื่อการจำหน่าย

สำหรับการนำหลักการ Conspiracy มาใช้ เพื่อให้ได้ตัวผู้บงการ
อยู่เบื้องหลังขององค์การอาชญากรรม ในการสืบสวนเพื่อหาตัวผู้สมควรกันกระทำ
ความผิด ตามกฎหมายไทย มีข้อควรพิจารณาดังนี้

1. การกันผู้ร่วมกระทำความเป็นพยาน ตามกฎหมายไทยบางคดี ยากที่จะหาพยานหลักฐานยืนยันการกระทำผิดของผู้ต้องหาได้เพียงพอ เพราะจะ รู้กันเฉพาะในหมู่ผู้กระทำผิดด้วยกันเท่านั้นหรือบางคดี เป็นความผิดร้ายแรงเป็นที่หวาดกลัวของพยานไม่กล้าให้ความร่วมมือเป็นพยาน พนักงานสอบสวนจะ พิจารณากันผู้ต้องหาคนใดคนหนึ่งที่ไม่ใช่ตัวการสำคัญ แต่เป็นผู้ที่รู้จักในคดีนั้นพอที่จะให้การเป็นพยานเบิกความในชั้นศาลไว้เป็นพยาน^๑ ดังนั้นวิธีการกันผู้ร่วมกระทำผิดไว้เป็นพยานทำให้สามารถนำตัวผู้สมคบกันกระทำผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติดมาลงโทษได้

2. การพิสูจน์ความผิดโดยใช้พยานประพฤติเหตุแวดล้อมกรณี จากข้อเท็จจริงที่ว่า การสืบสวนเพื่อให้ได้พยานโดยตรงในคดีสมคบกันกระทำ ความผิดนั้น เป็นสิ่งที่ยากมาก ซึ่งตามกฎหมายไทย พยานประพฤติเหตุแวดล้อม กรณีนั้น ไม่ใช่พยานที่พิสูจน์ข้อเท็จจริงที่เป็นประเด็นแห่งคดีโดยตรง หากแต่ พิสูจน์ข้อเท็จจริงอื่นที่บ่งชี้ว่า ข้อเท็จจริงอันเป็นประเด็นแห่งคดีน่าจะเกิดขึ้น พยานประพฤติเหตุแวดล้อมกรณีจะเป็นปัญหาเกี่ยวข้องกับเรื่องพยานที่เกี่ยวข้อง กับประเด็นแห่งคดี กับการชี้หน้าหนักพยานหลักฐาน ซึ่งการชี้หน้าหนักพยาน หลักฐานเป็นเรื่องของศาล^{1๐}

^๑ แสวง ธีระสวัสดิ์, พลตำรวจโท, หลักการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา, ไม่ปรากฏสถานที่พิมพ์, 2530, หน้า 62 (เอกสารอัดสำเนา)

^{1๐} คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1172/2510 และ 559/2517 พยานแวดล้อม กรณีนั้น ช่วยให้ศาลวินิจฉัยได้ถูกต้องแน่นอนยิ่งกว่าพยานโดยตรงเสียอีก

3. กรณีการใช้เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าร่วมดำเนินการกับผู้กระทำความผิด

ตามกฎหมายไทยศาลยอมรับฟังพยานหลักฐานที่ได้มาจากการล่อให้กระทำความผิด (Agent Provocature) โดยอาศัยการซึ่งนำนักพยานหลักฐาน ซึ่งในกรณีของความผิดเกี่ยวกับการสมคบกันกระทำความผิดนี้จะนำวิธีการล่อให้กระทำความผิดมาใช้ไม่ได้ เนื่องจากการสมคบกันกระทำความผิด บุคคลทั้งสองต้องมีจิตใจที่ชั่วร้ายที่จะกระทำความผิด การที่เจ้าหน้าที่ของรัฐเข้าร่วมกระทำความผิดด้วยเช่นนี้ โดยไม่มีจิตใจที่จะกระทำความผิด กรณีนี้ไม่เป็นความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด

4. เทคนิคในการแสวงหาพยานหลักฐานในการสมคบกันกระทำความผิด

ที่สหรัฐอเมริกา มีการแสวงหาพยานหลักฐานโดยใช้สายลับ ซึ่งอเมริกาเรียกว่า เทคนิค Store Front รวมทั้งเทคนิคการดักฟังโทรศัพท์ แต่ในการวางแผนเพื่อดำเนินการดังกล่าวนี้ จะต้องขออนุญาตหน่วยงาน The Approval of the Undercover Review Agency ก่อน¹¹ เมื่อได้รับอนุญาตจึงกระทำ ได้ส่วนเจ้าหน้าที่ปราบปรามของไทย มักจะมีสายลับของพนักงานสอบสวนซึ่งในการดำเนินการไม่ได้มีการขออนุญาตหน่วยงานใด และกรณีการใช้เครื่องดักฟังทางโทรศัพท์นั้น ตามกฎหมายไทยนั้นกระทำไม่ได้เป็นการขัดต่อ พระราชบัญญัติ โทรเลข

¹¹ SA DAVE Wilson, "The law on Conspiracy in the U.S.A." Report of the Asean Workshop on Conspiracy Investigation and Confiscation of Illegally Acquired Assets of Drug Traffickers, Manila, 9-29 February 1988, p. 8. (Type, written)

และโทรทัศน์ พ.ศ. 2477 มาตรา 25 ซึ่งในการจะกระทำนั้นควรจะมีการ
รายงานต่อหน่วยงานบังคับบัญชาด้วย เพราะคดียาเสพติดนั้นส่วนมากเป็นคดีใหญ่
และร้ายแรง ¹²

4.2.2 การแปรสภาพหรือโอนทรัพย์สิน นั้น เป็นการ ก้าจัด
แรงจูงใจ ในการกระทำความผิดของผู้ลักลอบค้ายาเสพติด ซึ่งหวังผลกำไร
มหาศาลจากการค้ายาเสพติดนี้ กฎหมายไทยยังไม่ได้บัญญัติไว้เป็นความผิด ซึ่ง
ควรจะมีการกำหนดความผิดฐานนี้ไว้ในประมวลกฎหมายอาญาเพื่อลงโทษผู้กระทำ
ความผิดในการแปรสภาพทรัพย์สินที่ได้รับมาโดยการกระทำความผิดกฎหมาย

4.3 การนำมาตรการริบทรัพย์สินมาใช้ในกฎหมายไทย

การริบทรัพย์สินตามประมวลกฎหมายอาญาของไทย

ประมวลกฎหมายอาญาได้บัญญัติไว้ในมาตรา 18(5) ให้การริบทรัพย์สิน
สินเป็นโทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิด ¹³ ส่วนหลักในเรื่องการริบทรัพย์สิน
สินบัญญัติไว้ในมาตรา 32-37 ¹⁴

¹² แสง วีระสวัสดิ์ , เรื่องเดียวกัน , หน้า 18.

¹³ มาตรา 18 โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้

(1) ประหารชีวิต	(4) ปรับ
(2) จำคุก	(5) ริบทรัพย์สิน
(3) กักขัง	

¹⁴ โปรดดูภาคผนวก ค

การริบทรัพย์สินตามมาตรา 32 เป็นเรื่องของทรัพย์สินที่มีลักษณะต้องห้ามกฎหมายโดยตัวของมันเองหรือเป็นทรัพย์สินอันตรงต่อความเป็นอยู่ของชุมชน กระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของประชาชนเป็นอย่างมากกฎหมายจึงบัญญัติให้ต้องริบตกเป็นของแผ่นดิน จะมีผู้ได้รับโทษตามคำพิพากษา

ส่วนการริบทรัพย์สินตามมาตรา 34 มีลักษณะความร้ายแรงที่ลดน้อยลงไปจากทรัพย์สินตามมาตรา 32 โดยทรัพย์สินตามมาตรา 34 นี้ ตามสภาพของมันเองไม่มีอันตรงต่อชุมชนหรือความสงบเรียบร้อยของประชาชนแต่จะเป็นอันตรงขึ้นก็เพราะการใช้ทรัพย์สินเช่นนั้นไปในทางที่ฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติของกฎหมายตามที่ระบุไว้ กฎหมายจึงบัญญัติบังคับให้ต้องริบตกเป็นของแผ่นดิน ไม่ให้อำนาจศาลใช้ดุลพินิจอันเป็นการบังคับโดยเด็ดขาด เช่นเดียวกับมาตรา 32 แต่โดยที่ทรัพย์สินตามมาตรา 34 นี้ สภาพของทรัพย์สินนั้นไม่เป็นทรัพย์สินอันตรงในตัวของมันเอง กฎหมายจึงไม่บังคับให้ริบเสียทุกกรณีโดยไม่ต้องคำนึงว่าจะมีผู้กระทำความผิดหรือเป็นของผู้ใดตามมาตรา 32 กล่าวคือ กรณีตามมาตรา 34 ถ้าเป็นทรัพย์สินของผู้อื่นที่มีได้รู้เห็นเป็นใจด้วยในการกระทำความผิดก็ไม่ต้องริบ หรือ เมื่อสิ่งริบไปแล้วก็ต้องคืนเจ้าของเขาไปตาม มาตรา 36

สำหรับการริบทรัพย์สินตามมาตรา 33 เป็นเรื่องของการใช้ทรัพย์สินนั้น หรือการได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยมิชอบด้วยกฎหมาย ถึงแม้ว่าลักษณะการใช้ หรือ การได้มาจะเป็นการฝ่าฝืนต่อกฎหมาย หรือ มีผลกระทบกระเทือนต่อความสงบเรียบร้อยของชุมชน แต่ก็มีลักษณะที่เบาบางว่า กรณีตามมาตรา 34 และทรัพย์สินนั้นก็ไม่มีอันตรงต่อชุมชนโดยตรงกฎหมายจึงเปิดโอกาสให้ศาลมีอำนาจใช้ดุลพินิจจะริบทรัพย์สินเหล่านั้นหรือไม่ก็ได้ ตามควรแก่กรณีแต่ละเรื่องไป

อนึ่ง มีข้อน่าสังเกตว่าการริบทรัพย์สินมาตรา 34 (1) และ (2) ตอนแรกนี้ กล่าวอีกนัยหนึ่งได้ว่าเป็นเรื่องเกี่ยวกับทรัพย์สินที่ เรียกเอา หรือ ให้กัน ในการทุจริตต่อเจ้าหน้าที่ราชการหรือให้เพื่อจูงใจให้บุคคลกระทำความผิด จึงน่าจะถือได้ว่าทรัพย์สินเหล่านี้มีลักษณะเป็นทรัพย์สิน ที่ได้ใช้ หรือ ได้มา จากการกระทำความผิดตามความหมายในมาตรา 33 เช่นกันไม่จำเป็นต้องบัญญัติมาตรา 34 ไว้ศาลก็ริบได้ตามมาตรา 33 อยู่แล้ว แต่เหตุที่ต้องบัญญัติ มาตรา 34 ไว้ด้วยเช่นนี้ก็เพื่อบังคับให้ศาลต้องริบเสียทั้งสิ้น ไม่เปิดโอกาสให้ศาลใช้ดุลพินิจอย่างกรณี ตามมาตรา 33 เพราะถือว่าตัวทรัพย์สินเหล่านี้มีความผิดอย่างร้ายแรงอยู่ในตัวยิ่งกว่าทรัพย์สินตามมาตรา 33 และอาจจะมีเหตุผลในด้านการป้องกันปราบปรามการทุจริตต่อหน้าที่ราชการเป็นสิ่งสำคัญอีกด้วย

ในการนำมาตรการริบทรัพย์สินตามมาตรา 5 ของอนุสัญญาฯ 1988 มาใช้มีข้อควรพิจารณา ดังต่อไปนี้

4.3.1 ผู้มีอำนาจริบทรัพย์สิน อำนาจของเจ้าหน้าที่ในการอายัดหรือ ยึดทรัพย์สินเพื่อวัตถุประสงค์ในการริบไม่ได้บัญญัติไว้โดยชัดแจ้ง ซึ่งตามประมวลวิธีพิจารณาความอาญาหรือ พระราชบัญญัติยาเสพติด พ.ศ.2522 บัญญัติให้เจ้าหน้าที่สามารถทำการยึดหรืออายัดทรัพย์สินต่าง ๆ ได้ก็เพื่อใช้เป็นพยานหลักฐานในการ พิสูจน์ความผิดของผู้ต้องหาแต่สิ่งใดจะริบได้หรือไม่นั้นเป็นไปตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 32-37 ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาม.132 หรือกฎหมายเฉพาะในเรื่อง ยาเสพติด ¹⁵

¹⁵ ดูภาคผนวก ค

อนุสัญญา 1988 กำหนดให้ประเทศภาคีที่ได้รับคำขอร้องจะต้องส่งคำสั่งให้บริบททรัพย์สิน ไปยังเจ้าพนักงานผู้มีอำนาจ (Competent authorities) ¹⁶ มีข้อสังเกตว่าระบบตามมาตรานี้ไม่มีในกฎหมายไทย ตามกฎหมายไทยการบริบททรัพย์สินต้องกระทำโดยศาลเท่านั้น นั่นคือเมื่อบุคคลถูกจับกุมในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในข้อหาต่อไปนี้เป็นคือ ผลิต นำเข้า ส่งออก จำหน่าย ครอบครอง เพื่อจำหน่าย สนับสนุนช่วยเหลือ หรือสมคบกันกระทำความผิดตามข้อกล่าวหาข้างต้นคณะกรรมการตรวจสอบทรัพย์สินซึ่งมีประธาน ป.ป.ป. และปลัดกระทรวงยุติธรรมเป็นประธาน และรองประธานตามลำดับ และกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิอื่น

¹⁵ (ต่อ)...

ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา ม.132 เพื่อประโยชน์แห่งการรวบรวมหลักฐานให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจดังต่อไปนี้

- (1) -----
- (2) ค้นเพื่อพบสิ่งของซึ่งมีไว้เป็นความผิด หรือได้มาโดยการกระทำผิด หรือได้ใช้หรือสงสัยว่าได้ใช้ในการกระทำผิดหรือซึ่งอาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่ต้องปฏิบัติตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ว่าด้วยการค้น
- (3) หมายเรียกบุคคลซึ่งครอบครองสิ่งของ หรืออาจใช้เป็นพยานหลักฐานได้ แต่บุคคลที่ถูกหมายเรียกไม่จำเป็นต้องมาเอง เมื่อจัดส่งสิ่งของตามหมายแล้ว ให้ถือเสมือนว่าได้ปฏิบัติตามหมาย
- (4) ยึดไว้ซึ่งสิ่งของที่ค้นพบ หรือส่งมาดังกล่าวไว้ในอนุมาตรา (2) และ (3)

¹⁶ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดและวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท มาตรา 5 ข้อ 4 (ii)

อีก 9 ท่าน หรือเลขาธิการ ป.ป.ส. ในกรณีจำเป็นอาจสั่งให้มีการตรวจสอบทรัพย์สินของผู้ต่องานนั้น หรือของผู้อื่นว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของผู้ต่องานนั้นหรือไม่¹⁷ แต่ในกรณีที่อาจมีการโอน ยักย้าย หรือซุกซ่อน ทรัพย์สิน หรือมีเหตุอื่นอันจำเป็นคณะกรรมการอาจสั่งให้มีการยึดอายัดทรัพย์สินนั้นไว้ชั่วคราว เพื่อรอการวินิจฉัยของคณะกรรมการฯ ก็ได้¹⁸ หากคณะกรรมการลงมติด้วยคะแนนเสียงสองในสามเห็นว่าทรัพย์สินใดเกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดแล้วก็มีคำสั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้นไว้ แล้วส่งให้พนักงานอัยการ ยื่นคำร้องขอต่อศาลให้ริบทรัพย์สินนั้นต่อไป¹⁹

4.3.2 การเปิดเผยความลับของธนาคาร อำนาจของศาลในการสั่งให้เปิดเผย หลักฐานทางธนาคาร การเงิน หรือการพาณิชย์ย่อมกระทำได้ตามที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง, มาตรา 92²⁰ สำหรับเจ้าหน้าที่อื่น ๆ จะกระทำได้ก็เพื่อเฉพาะการสอบสวนเท่านั้น ซึ่งปัจจุบันได้มีกฎหมายกำหนดให้พนักงานเจ้าหน้าที่ มีอำนาจในการตรวจสอบทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องกับความลับทางการเงิน การธนาคารพาณิชย์แล้ว²¹

¹⁷ พระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 19, 20.

¹⁸ พระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 22 วรรค 2.

¹⁹ พระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามฯ พ.ศ. 2534 มาตรา 27.

²⁰ ดูภาคผนวก ค หน้า 12.

²¹ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 25(1), (2), (3)

4.3.3 การคุ้มครองสิทธิของบุคคลที่สามผู้สุจริต ก่อนที่จะมีคำสั่งให้ยึดหรืออายัดทรัพย์สินใดนั้น คณะกรรมการจะเปิดโอกาสให้ผู้ถูกตรวจสอบหรือผู้ที่อ้างว่า เป็นเจ้าของทรัพย์สิน (หากมี) นำพยานหลักฐานมาแสดงว่าทรัพย์สินนั้นไม่เกี่ยวเนื่อง กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด นอกจากนี้ในกรณีที่ผู้นำพยานหลักฐาน มาแสดงว่าไม่ใช่ผู้ต้องหาแล้ว การแสดงได้เพียงว่าตนรับโอนทรัพย์สินนั้นมาโดยสุจริต และมีค่าตอบแทนหรือตนได้มาตามสมควรในทางศีลธรรมอันดี หรือในทางกุตสาธารณะ ก็เพียงพอที่จะทำให้คณะกรรมการฯ ไม่สั่งยึดหรืออายัดทรัพย์สินนั้น หรือสั่งเพิกถอนการยึดอายัดซึ่งคราวทรัพย์สินนั้นแล้ว²²

4.3.4 การดำเนินคดีในการริบทรัพย์สิน

ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับมาตรการริบทรัพย์สินกฎหมายใหม่คือ พระราชบัญญัติ มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 ใช้รูปแบบการริบทรัพย์สินทางอาญามากกว่าการริบทรัพย์สินในทางแพ่ง นั่นคือ มีการกำหนดฐานความผิดทางอาญาก่อน ในกรณีมีการกระทำความผิดตาม มาตรา 6 มาตรา 8 ศาลเป็นผู้ตัดสินว่าจะริบทรัพย์สินที่ยึดหรืออายัดนั้นไว้หรือไม่ ไม่ใช่อำนาจฝ่ายบริหาร (คณะกรรมการ ตามพระราชบัญญัติ มาตรการในการปราบปราม ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534)

การจับกุมหรือแจ้งข้อหาแก่ผู้กระทำความผิดเป็นการจับตามกฎหมาย พิเศษ ต้องได้รับอนุมัติจากเลขาธิการก่อน ในส่วนที่จับคดีอื่นแต่เมื่อพบว่า

²² พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับ ยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 22 วรรคหนึ่ง และวรรคสาม.

มีเรื่องยาเสพติดอยู่ด้วย ก็ต้องขออนุมัติเลขาธิการ ตามพระราชบัญญัติ นี้ด้วย²³
 เจ้าหน้าที่ที่ได้รับอนุมัติให้จับกุมแล้ว ก็ต้องดำเนินการตามระเบียบวิธีพิจารณา
 ความอาญามาตรา 66 (1)(2) และระเบียบของกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2523

เมื่ออัยการสั่งฟ้องและทรัพย์สินที่ยึดไว้ตามที่คณะกรรมการมีคำสั่งเป็น
 ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดกับยาเสพติดจริงอัยการต้องยื่นคำร้อง
 ขอให้ศาลสั่งริบทรัพย์สินนั้นซึ่งเมื่อ พระราชบัญญัติฉบับนี้ใช้บังคับแล้ว ถ้าพบว่า
 ทรัพย์สินเกี่ยวข้องกับกระทำความผิดอีก แม้ว่าจะมีการฟ้องศาลแล้วคดีอยู่ใน
 ศาลถ้าศาลยังไม่มีคำพิพากษา คณะกรรมการสามารถให้อัยการ ยื่นคำร้องขอ
 ริบทรัพย์สินนั้นอีกได้โดยต้องริบดำเนินการในเรื่องระเบียบของคณะกรรมการและ
 เลขาธิการจะยื่นพร้อมกับฟ้องหรือศาลชั้นต้นมีคำพิพากษาก็ได้²⁴ ซึ่งในเรื่องนี้
 ไม่ใช่เรื่องของกฎหมายย้อนหลัง แต่ทรัพย์สินนั้นมีความเกี่ยวข้องกับการกระทำ
 ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เพราะในมาตรา 20 ใช้คำว่า "ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง
 เนื่อง___" ในมาตรา 29 นั้น การผลัการะการพิสูจน์ให้ตกแก่จำเลยนั้นเป็น
 มาตรการทางแพ่งซึ่งรูปแบบทางอเมริกาก็ใช้รูปแบบนี้ เพราะการที่โจทก์จะเป็น
 ผู้พิสูจน์ว่าทรัพย์สินนั้นเกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำความผิดนั้นยากมากซึ่งในการดำเนิน
 คดีทางแพ่งกรณีที่ผลัการะการพิสูจน์ให้จำเลย อัยการก็ต้องนำสืบก่อนเสมอ²⁵

²³ พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามฯพ.ศ. 2534 มาตรา 14.

²⁴ ความเห็น อจ. วิชา มหาคุณ. รายงานการประชุมสัมมนา
 ทางวิชาการ เรื่อง พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิด
 เกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534.

²⁵ ความเห็น อจ. กลพล พลวัน. เรื่องเดียวกัน.

และองค์ประกอบของคดีมีมูลในมาตรา 29 คือ จำเลย

1.1 เคยมีประวัติเกี่ยวข้องกับกรกระทำคามผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
มาก่อน

1.2 ทรัพย์สินที่มีอยู่เกินฐานะของตน

ให้สันนิษฐานไว้ก่อนว่าเป็นทรัพย์สินที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการกระทำคาม
ผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งเพียงเท่านั้นจะสั่งริบทรัพย์สินของจำเลยไม่ได้ อัยการ
จะต้องนำสืบให้ชัดแจ้งว่าจำเลยกระทำคามผิดเกี่ยวกับยาเสพติดจริงเพราะถ้า
พิสูจน์ได้ว่าจำเลยได้ทรัพย์สินนั้นมาโดยชอบด้วยกฎหมาย ศาลก็สั่งริบไม่ได้

หากศาลไม่สั่งริบทรัพย์สินนั้น ต้องมีการขอคืนทรัพย์สิน การขอคืน
ทรัพย์สินที่ตนเองยังมีสิทธิ ติดตามเอาคืนได้ ถือเป็นคดีแพ่ง แต่ดำเนินการที่
ศาลอาญา²⁶ ในส่วนการขอคืนของกลางคดีอาญา อัยการจะไม่ทำคำให้
การผู้ขอคืนของกลางต้องขอเอง วิธีการขอคืนทรัพย์สินให้ดูว่าเป็นกระบวนการ
การทางแพ่งหรือทางอาญา ไม่ว่าจะขึ้นศาลแพ่งหรือศาลอาญา²⁷ ซึ่งตาม
มาตรา 33 ให้ขอรับทรัพย์สินคืนโดยยื่นคำร้องต่อคณะกรรมการ

การสิ้นสุดของการยึด²⁸, อาศัยสิ้นสุดเมื่ออัยการสั่งไม่ฟ้องหรือศาลสั่ง
ยกฟ้อง ถ้าหากมีการอุทธรณ์ คดียังไม่ถึงที่สุด ถือว่ายังมีการยึดหรืออาศัยอยู่

²⁶ ความเห็น อ.วิชา มหาคุณ เรื่องเดียวกัน.

²⁷ ความเห็น อจ.กุลพล พลวัน เรื่องเดียวกัน.

²⁸ พระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามผู้กระทำคามผิดเกี่ยวกับ

4.3.5 ประเภทของทรัพย์สินที่ริบได้ ในพระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามฯ พ.ศ. 2534 ได้กำหนดประเภทของทรัพย์สินที่ริบได้ ไว้ดังนี้

1. ทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด และรู้ว่าทรัพย์สินนี้ได้มาจากการกระทำความผิดจริง ใช้มาตรการริบทรัพย์สินได้²⁰ ไม่จำเป็นว่าจะจะเป็นทรัพย์สินที่มีมาแต่เมื่อไร
2. ทรัพย์สินที่เปลี่ยนสภาพไป สิทธิเรียกร้อง ผลประโยชน์ และดอกผลจากทรัพย์สินดังกล่าว³⁰ เช่น ดอกเบี้ยจากเงินฝากประจำในธนาคาร
3. หน้าที่บุคคลภายนอกถึงกำหนดชำระแก่ผู้ต้องหา³¹ เช่น กรณีได้รับเงินจากการค้ายาเสพติด และได้นำเงินจำนวนนั้นไป บุคคลภายนอกก็ซึมไปเมื่อถึงกำหนดชำระก็ริบเงินจำนวนนั้นได้

คุณยวทยาทรัพย์ากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

²⁰ ความเห็น อจ.จรัญ ภักดีธนากุล. รายงานการประชุมสัมมนาทางวิชาการเรื่อง พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 วันที่ 18 กันยายน 2534 เวลา 9.00-16.30 น. ณ ห้องฝึกอบรม อาคาร 2 ชั้น 3 สำนักงาน ป.ป.ส.

พระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามฯ พ.ศ. 2534 มาตรา 20.

³⁰ พระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามฯ พ.ศ. 2534 มาตรา 22 (1)

³¹ พระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามฯ พ.ศ. 2534 มาตรา 22 (2)

4. ทรัพย์สินที่เกี่ยวข้อง เนื่อง กับการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดในระหว่างระยะเวลา 10 ปี ก่อนมีคำสั่งยึดหรืออายัด³² โดยกำหนดว่าต้องเป็นทรัพย์สินของผู้ต้องหาเท่านั้น

5. เครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ เครื่องจักรกลหรือทรัพย์สินที่ใช้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หรือใช้เป็นอุปกรณ์ ให้ได้รับผลในการกระทำความผิดหรือมีไว้เพื่อใช้ในการกระทำความผิด ให้ริบเสียไม่ว่าจะมีผู้กระทำความผิดถูกลงโทษตามคำพิพากษาหรือไม่³³ เป็นการริบทรัพย์สินซึ่งมีหลักนี้อยู่แล้วในกฎหมายอาญาของไทย ม. 32³⁴ แต่ที่แตกต่างคือไม่ว่าจะมีผู้ถูกลงโทษหรือไม่ ซึ่งตามกฎหมายอาญา มีหลักว่า จะต้องมิให้ผู้กระทำความผิดถูกลงโทษก่อนจึงจะริบทรัพย์สินได้

³² พระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามฯ พ.ศ. 2534 มาตรา 22 (3)

³³ พระราชบัญญัติมาตรการปราบปรามฯ พ.ศ. 2534 มาตรา 30

³⁴ ดูในภาคผนวก ค หน้า 10

การริบตามกฎหมายเฉพาะ บัญญัติอยู่ในพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มาตรา 101, 102 และพระราชบัญญัติวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 มาตรา 116 ซึ่งบัญญัติให้อ่านาจนหน้าที่ริบทรัพย์สินที่ได้ใช้ หรือใช้ในการกระทำความผิด หรืออาจใช้เป็นพยานในศาลได้ และมาตรา 102 ให้ริบเครื่องมือ เครื่องใช้ ยานพาหนะ หรือวัตถุอื่นที่ได้ใช้ในการกระทำความผิดได้

4.3.6 การริบทรัพย์สินตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ การริบทรัพย์สินตามคำพิพากษาศาลต่างประเทศ เป็นการให้ความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาระหว่างประเทศ ก่อน พ.ศ. 2521 ประเทศไทยยังไม่มีสนธิสัญญา (Treaty) ว่าด้วยความร่วมมือทางศาลเกี่ยวกับวิธีดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลที่จะต้องกระทำโดยทางอาศัยหรือร้องขอต่อเจ้าหน้าที่ในต่างประเทศเลย ทั้งไม่มีกฎหมายบัญญัติไว้ในเรื่องนี้โดยเฉพาะด้วย³⁵ แต่ก็ได้ดำเนินการทางวิธีทางการทูต³⁶ ซึ่งมีข้อยุ่งยากและเสียเวลาในการดำเนินการมาก

การบังคับคดีตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศ เป็นการให้ความร่วมมือในกระบวนการยุติธรรม ทางอาญาระหว่างประเทศที่มีความสำคัญ และมีลักษณะพิเศษที่แตกต่างจากการให้ความร่วมมือประเภทอื่น เนื่องจากโดยปกติแต่ละประเทศไม่ยอมรับคำพิพากษาซึ่งกระทำโดยศาลต่างประเทศให้มีผลผูกพันภายในประเทศของตน เนื่องจากระบบกฎหมายที่แตกต่างกัน ทำให้แต่ละประเทศไม่แน่ใจว่า การดำเนิน กระบวนการพิจารณา แสดงคำพิพากษานั้นจะให้ความเป็นธรรมแก่ผู้ที่เกี่ยวข้องในคดีทุกฝ่ายหรือไม่

ปัจจุบัน การกระทำความผิดอาญามีแนวโน้มที่ขยายตัวออกสู่ระดับระหว่างประเทศในรูปแบบขององค์การอาชญากรรม โดยเฉพาะการกระทำ

³⁵ สรรเสริญ ไกรจิตติ, "ความร่วมมือทางศาลกับต่างประเทศ," วารสารจุฬาลงกรณ์ ปีที่ 8 ฉบับที่ 3 กุมภาพันธ์, 2527 หน้า 31.

³⁶ เรื่องเดียวกัน, หน้า 31-32.

ความผิดเกี่ยวกับการค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ ซึ่งจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากประเทศต่างๆในการช่วยป้องกันและปราบปรามอาชญากรรมนี้ประเทศต่าง ๆ จึงผ่อนคลายความเคร่งครัด ในอันที่จะไม่รับบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศในประเทศของตน โดยยอมบังคับตามคำพิพากษาของศาลต่างประเทศเฉพาะเรื่องการริบทรัพย์สิน³⁷ ในที่นี้หมายถึงการร้องขอให้ศาลของต่างประเทศดำเนินการริบทรัพย์สินที่จำเลยได้มาจากการกระทำความผิด หรือใช้ในการกระทำความผิดกล่าวคือเมื่อศาลของประเทศผู้ร้องขอมีคำพิพากษาให้ริบทรัพย์สินที่จำเลยได้มาจากการกระทำความผิดหรือใช้ในการกระทำความผิด ซึ่งขณะนั้นจำเลยอยู่ในดินแดนของประเทศผู้ร้องขอแต่ทรัพย์สินดังกล่าวอยู่ในดินแดนของประเทศผู้รับคำร้องขอ เช่น นายจอห์น บุคคลสัญชาติอเมริกา ได้กระทำความผิดฐานลักลอบค้ายาเสพติดที่ประเทศอเมริกา โดยใช้รถยนต์บรรทุกยาเสพติดมาซื้อบ้านและที่ดินในประเทศไทยและโอนรถยนต์ให้นาย ก. บุคคลสัญชาติไทย โดยไม่มีค่าตอบแทนในประเทศไทย เมื่อนายจอห์น ถูกจับตัวได้และดำเนินคดี ศาลของประเทศอเมริกามีคำพิพากษาให้จำคุก นาย จอห์น และริบทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดและทรัพย์สินที่ใช้ในการกระทำความผิด แต่เนื่องจากทรัพย์สินที่ได้มาจากการกระทำความผิดอยู่ที่ประเทศไทย ประเทศไทยอเมริกาไม่สามารถริบได้ จึงต้องร้องขอให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจของประเทศไทยดำเนินการริบทรัพย์สินดังกล่าวให้

³⁷ United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, Article 5. (E/CONF.82/15)

สำหรับทรัพย์สินที่ประเทศผู้รับคำร้องขอรับได้นั้น จะตกเป็นของ ประเทศผู้รับคำร้องขอโดยไม่ส่งให้แก่ประเทศผู้ร้องขอแต่อย่างใด³⁸ ทั้งนี้ เนื่องจากตามหลักทั่วไปของความตกลงระหว่างประเทศเกี่ยวกับความร่วมมือนั้น จะกำหนดให้การดำเนินการตามคำร้องขอเป็นไปตามกฎหมายภายในประเทศผู้รับคำร้องขอ เช่น สนธิสัญญาระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกา, สนธิสัญญาระหว่างสหรัฐอเมริกากับโคลัมเบีย เป็นต้น³⁹ ซึ่งตามปกติกฎหมายของประเทศต่างๆ มักกำหนดให้ทรัพย์สินที่รับต้องตกเป็นของแผ่นดิน⁴⁰ และในพระราชบัญญัติ มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 31 กำหนดทรัพย์สินที่ศาลสั่งริบตามมาตรา 29 และมาตรา 30 ตกเป็นของกองทุนป้องกันและปราบปรามยาเสพติด⁴¹ ดังนั้นเมื่อการริบทรัพย์สินซึ่งเป็นการดำเนินการตามคำร้องขอรับความร่วมมือต้องดำเนินการตามกฎหมายภายในประเทศผู้รับคำร้องขอทรัพย์สินที่รับนั้นต้องตกเป็นของประเทศผู้รับคำร้องขอ

³⁸ สำนักงานอัยการสูงสุด, รายงานการประชุมคณะกรรมการพิจารณา ยกร่างกฎหมายแม่บทว่าด้วยความร่วมมือระหว่างทางอาญา ครั้งที่ 10/2532 (วันที่ 3 ตุลาคม 2534) หน้า 12.

³⁹ สนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่ง สหรัฐอเมริกาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญา ข้อ 5 วรรค 3 และ Mutual Legal Assistance Treaty between the United States of America and the Republic of Colombia, Article 4.

⁴⁰ ฎีกาคนวกค. ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 35.

⁴¹ พระราชบัญญัติ มาตรการในการปราบปราม ผู้กระทำความผิด เกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 34-39.

4.4 การส่งผู้ร้ายข้ามแดน (Extradition)

สำหรับประเทศไทยมีกฎหมายภายในเกี่ยวกับเรื่องนี้ คือพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ.2472 (ค.ศ.1929) ซึ่งในการวิเคราะห์หลักการส่งผู้ร้ายข้ามแดนของไทยจะวิเคราะห์โดยอาศัย พระราชบัญญัติฉบับนี้ เพื่อศึกษาถึงผลกระทบของอนุสัญญา 1988 ที่มีต่อกฎหมายไทย ดังนี้

4.4.1 ประเภทของความผิดในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ประเทศไทยถือว่าความผิดซึ่งบุคคลผู้ถูกขอให้ส่งตัวได้กระทำไปนั้นต้องเป็นความผิดต่อกฎหมายอาญาของทั้งสองประเทศ คือประเทศที่มีคำขอและประเทศที่ถูกขอให้ส่งตัว (Principle of Double Criminality)⁴² ซึ่งตามอนุสัญญา 1988 ได้กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติดเป็นความผิดที่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้⁴³ เมื่อประเทศไทยได้เข้าเป็นภาคีอนุสัญญานี้แล้ว ถือว่า

⁴² พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ.2472 มาตรา 12 ศาลจะต้องพอใจว่า

- (1)
- (2)
- (3) ความผิดนั้นอยู่ในประเภทที่จะส่งตัวจำเลยข้ามแดนได้และไม่ใช่ว่าความผิดอันมีลักษณะการเมือง

⁴³ United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances. Article 3 para 1. (E/CONF.82/15)

ความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติดนี้เป็นความผิดที่สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดน
ได้มีผลกับทุกประเทศที่เป็นภาคีสัญญานี้ นั่นคือความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้า
ยาเสพติดมีลักษณะเป็น Double Criminality ด้วย

ต้องเป็นความผิดซึ่งกฎหมายกำหนด โทษจำคุกไม่ต่ำกว่า 1 ปี ⁴⁴
อัตราโทษ 1 ปี หมายถึงอัตราโทษขั้นสูง เช่น ความผิดฐานทำร้ายร่างกายเป็น
อันตรายแก่กายหรือจิตใจตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 295 กำหนดระวาง
โทษจำคุกไม่เกิน 2 ปี อาจลงโทษตั้งแต่ 1 วัน - 2 ปี ก็ได้ กำหนด 2 ปี
ความผิดลหุโทษโทษจำคุกอย่างสูงไม่เกิน 1 เดือน (ประมวลกฎหมายอาญา
มาตรา 102) จึงไม่อยู่ในข่ายจะส่งข้ามแดนได้ ส่วนในกรณีความผิดเกี่ยวกับ
ยาเสพติดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ 2522 สำหรับฐานความผิดที่มี
อัตราโทษขั้นสูงเกิน 1 ปี แล้วยังอยู่ในข่ายที่จะส่งข้ามแดนได้และความผิดเกี่ยวกับ
ยาเสพติดตามมาตรา 3 โดยสมคบกันกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.
2534 มีอัตราโทษจำคุกไม่เกินห้าปีสำหรับความผิดฐานสมคบกันกระทำความผิด
และที่มีการกระทำความผิดเพราะเหตุที่ได้สมคบกัน ก็ต้องระวางโทษตามกำหนด
ของความผิดตามพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 และพระราชบัญญัติ
ที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท พ.ศ. 2518 ซึ่งมีโทษขั้นสูงเกิน 1 ปี เช่น

⁴⁴ พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน มาตรา 4 บัญญัติว่า "แม้จะไม่มี
สัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนก็ดี ถ้ารัฐบาลสยามพิจารณาเห็นเป็นการสมควรก็อาจส่งตัว
บุคคลผู้ต้องหาหรือที่พิจารณาเป็นสัตย์ว่า กระทำผิดมีโทษอาญาภายในเขตอำนาจ
ศาลของต่างประเทศใด ๆ ให้แก่ประเทศนั้น ๆ ก็ได้ แต่การกระทำผิดเช่นว่า
นี้ต้องเป็นความผิดซึ่งกฎหมายสยามกำหนดโทษจำคุกไม่น้อยกว่า 1 ปี"

ความผิดฐานสมคบกันผลิตเฮโรอีน ซึ่งมีอัตราโทษจำคุกตลอดชีวิต ตามมาตรา 65 วรรค 1 ของพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 จึงส่งผู้กระทำความผิดฐานนี้ข้ามแดนได้ หรือความผิดฐานสมคบกันครอบครองมอร์ฟีนที่เป็นสารบริสุทธิ์ ไม่เกิน 100 กรัม มีโทษจำคุก ตามพระราชบัญญัติ มาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 และพระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 มีอัตราโทษจำคุก 3 ปีถึง 20 ปี ซึ่งอัตราโทษขั้นสูง 20 ปี เกินอัตราขั้นต่ำที่กฎหมายกำหนด 19 ปี จึงส่งผู้กระทำความผิดฐานนี้ข้ามแดนได้ ความผิดที่จะส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้อีกกรณีหนึ่งคือ ต้องไม่ใช่คดีที่ขาดอายุความ หรือคดีที่ศาลของประเทศได้พิจารณาและพิพากษาให้ปล่อยหรือได้รับโทษในความผิดที่ร้องขอให้ส่งข้ามแดน มาแล้ว ⁴⁵

4.2.2 จำเป็นหรือไม่ที่ต้องมีสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนระหว่างภาคี สำหรับประเทศไทยในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนจะปฏิบัติตามพันธกรณีในสนธิสัญญาที่มีต่อกัน แต่หากไม่มีสนธิสัญญาทำไว้แก่กันก็จะพิจารณาตามหลักถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน ⁴⁶

⁴⁵ พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน 2472 มาตรา 5 บัญญัติว่า "เมื่อมีการร้องขอให้ส่งบุคคลใดข้ามแดน ถ้าปรากฏว่า บุคคลนั้นเป็นผู้ซึ่งศาลของประเทศใดได้พิจารณาและพิพากษาให้ปล่อย หรือได้รับโทษในความผิดที่ร้องขอให้ส่งข้ามแดนแล้วท่านว่าจะไม่ส่งตัวบุคคลนั้นให้ไป"

⁴⁶ พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน (1) พ.ศ. 2472 มาตรา 4 บัญญัติว่า "แม้จะไม่มีสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนก็ดี ถ้ารัฐบาลสยามพิจารณาเห็นสมควรหรืออาจพิจารณาเป็นสัจย์ว่า กระทำผิดมีโทษอาญาในเขตอำนาจของต่างประเทศใด ๆ ก็อาจส่งตัวผู้ต้องหาให้กับประเทศนั้นได้" ซึ่งเป็นบทบัญญัติของกฎหมายภายใน เพื่อให้มีผลใช้กับต่างประเทศโดยหลักถ้อยที่ถ้อยอาศัยกัน"

เมื่อสหประชาชาติได้ออกอนุสัญญา 1988 ออกมากำหนดให้ประเทศภาคีส่งผู้ร้ายข้ามแดนแก่กันได้ ในความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด หากประเทศไทยเข้าเป็นภาคีจะต้องปฏิบัติตามพันธกรณีของอนุสัญญานี้ นั่นคือหากภาคีใดได้ปฏิบัติตามข้อกำหนดในอนุสัญญา 1988 มาตรา 6 เกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแล้ว ประเทศไทยก็ต้องพิจารณาส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่เขาจะปฏิเสธหรืออ้างหลัก reciprocity ไม่ได้ แม้ว่าประเทศนั้นจะยังไม่เคยส่งผู้ร้ายข้ามแดนแก่ประเทศไทยเลย ก็ตาม

จากการศึกษาพบว่าประเทศไทยได้ทำสนธิสัญญากับประเทศต่างๆ คือ

- (1) ไทย-อังกฤษ ลงวันที่ 4 มีนาคม ร.ศ.129 (ค.ศ.1911)
- (2) ไทย-สหรัฐอเมริกา ลงวันที่ 10 ธันวาคม ค.ศ.1922 ฉบับที่ 2
เมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2526
- (3) ไทย-เบลเยียม ลงวันที่ 14 มกราคม ค.ศ.1937
- (4) ไทย-อินโดนีเซีย ลงวันที่ 18 มิถุนายน ค.ศ.1980
- (5) ไทย-มาเลเซีย เมื่อวันที่ 27 ตุลาคม พ.ศ.2502
(ค.ศ.1959)
- (6) ไทย-ฟิลิปปินส์ เมื่อวันที่ 16 มีนาคม พ.ศ.2524

การทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนแก่กันในรูปของสนธิสัญญาทวิภาคี แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์อันดีระหว่างสองประเทศที่มาทำสนธิสัญญากัน ในอนุสัญญา 1988 ซึ่งเป็นสนธิสัญญาพหุภาคีนั้น มีหลายประเทศที่เข้ามารวมเป็นภาคี โดยที่ไม่การทราบเลยว่าเป็นประเทศใด ที่จะต้องผูกพันส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้ จึงเห็นว่าไทยควรจะต้องขอสงวน ในการส่งผู้ร้ายข้ามแดนว่าจะส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้เฉพาะประเทศที่มีสนธิสัญญาทวิภาคีกับไทยเท่านั้น เพื่อที่จะได้มีการตกลงกันในรายละเอียดให้เป็นที่น่าพอใจของทั้งสองฝ่าย

4.4.3 ข้อยกเว้นในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ประเทศไทยถือหลัก

ไม่ส่งคนสัญชาติตนข้ามแดนโดยจะปรากฏในสนธิสัญญาทวิภาคีที่ไทยทำกับประเทศต่าง ๆ และเป็นดุลพินิจของศาลไทยในการพิจารณาว่า จะส่งผู้ร้ายข้ามแดนหรือไม่⁴⁷ ซึ่งตามอนุสัญญาฯ 1988 กำหนดไว้ว่าเมื่อประเทศใดไม่ส่งคนชาติของตนข้ามแดน ก็จะต้องดำเนินการพิจารณาคดีกับผู้กระทำความผิดนั้นเอง⁴⁸ ซึ่งกรณีนี้ตามกฎหมายไทยได้กำหนดไว้กรณีที่ประเทศไทยไม่ส่งตัวผู้กระทำความผิดข้ามแดนก็จะต้องดำเนินคดีเอง⁴⁹

⁴⁷ บทบัญญัติในมาตรา 13 และมาตรา 16 ของ พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ซึ่งมาตรา 13 บัญญัติว่า ศาลฟังพยานหลักฐานข้อต่อสู้ของจำเลยเป็นสัญชาติไทยแล้วศาลจะต้องยกฟ้องและปล่อยตัวจำเลยไปและในมาตรา 16 บัญญัติว่า เมื่อศาลทราบว่าจำเลยเป็นผู้มีสัญชาติไทยแล้วก็ต้องยกฟ้องและปล่อยตัวจำเลยไป โดยรายงานให้กระทรวงยุติธรรมทราบก่อนปล่อยตัวจำเลยไป.

⁴⁸ United Nation Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and psychotropic Substances. Article 6 para 10.

⁴⁹ ในมาตรา 5 ของพระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 และให้นำมาตรา 10 แห่งประมวลกฎหมายอาญามาใช้บังคับโดยอนุโลม ในกรณีที่มีการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดแม้กระทำนอกราชอาณาจักรก็ต้องรับโทษในราชอาณาจักรถ้า

1. ผู้กระทำความผิดหรือผู้ร่วมกระทำความผิดคนใดคนหนึ่งเป็นคนไทยหรือมีถิ่นที่อยู่ในประเทศไทย

4.4.4 การปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

ความผิดที่กำหนดให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนต้องไม่ใช่ความผิดทางการเมือง เพราะมีหลักห้ามส่งผู้ร้ายในคดีการเมือง ตามพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน^{๕๐} และในสนธิสัญญาที่ประเทศไทยได้ทำไว้กับประเทศต่าง ๆ คือ

^{4๐} (ต่อ)...

2. ผู้กระทำผิดเป็นคนต่างด้าวและได้กระทำโดยประสงค์ให้ความผิดเกิดในราชอาณาจักรหรือรัฐบาลไทยเป็นผู้เสียหาย

3. ผู้กระทำผิดเป็นคนต่างด้าวได้กระทำผิดตามกฎหมายของรัฐที่การกระทำเกิดขึ้นหากมาปรากฏตัวในราชอาณาจักร และมีได้มีการส่งตัวผู้นั้นออกไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน

^{๕๐} พระราชบัญญัติ ส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 มาตรา 12

ศาลจะต้องเป็นที่พอใจว่า

(1)

(2)

(3) ความผิดนั้นอยู่ในประเภทที่จะส่งตัวจำเลยข้ามแดนได้

และไม่ใช่ความผิดอันมีลักษณะในทางการเมือง

มาตรา 13 ศาลไม่จำเป็นต้องฟังพยานหลักฐานข้อต่อสู้ฝ่าย

จำเลย นอกจากในข้อต่อไปนี้ คือ

(1)

(2)

(3) การที่ขอให้ส่งข้ามแดนนั้น ความจริงเพื่อประสงค์จะ

เอาตัวไปลงโทษสำหรับความผิดอย่างอื่นอันมีลักษณะในทางการเมือง

- สนธิสัญญาระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน
ทำเมื่อวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2465 ข้อ 5 ได้กำหนดห้ามส่งผู้ร้ายข้ามแดน
ในคดีการเมืองไว้ ข้อ 8 ไม่ผูกพันที่จะส่งคนสัญชาติของตนข้ามแดนและฉบับที่ 2
ทำเมื่อวันที่ 14 ธันวาคม พ.ศ. 2526 ซึ่งมีอยู่ 5 มาตรา ในมาตรา 4 ได้ระบุ
พันธกรณี ให้ต้องส่งผู้ร้ายข้ามแดนสำหรับความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดด้วย

- สนธิสัญญาระหว่างไทยกับเบลเยียมทำเมื่อวันที่ 14 มกราคม ค.ศ.
1937 ได้กำหนดห้ามส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้ในความผิดทางการเมือง ในข้อ 5.
ไม่ส่งคนชาติของตนข้ามแดนในข้อ 1. และไม่ได้กำหนดความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด
ไว้ว่าให้ต้องส่งผู้ร้ายข้ามแดน

- สนธิสัญญาระหว่างลาวกับไทย ว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนทำเมื่อ
วันที่ 7 ตุลาคม พ.ศ. 2513 ได้กำหนดเรื่อง ความผิดที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนต้องไม่
เป็นความผิดเกี่ยวกับการเมืองไว้ในข้อ 12 ไม่ส่งคนชาติตนข้ามแดนไว้ในข้อ
10 และกำหนดให้ความผิดในการผลิตยาเสพติดเป็นความผิดที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดน
ได้ไว้ใน ข้อ 11(30)

- สนธิสัญญาระหว่างไทยกับอังกฤษลงนามเมื่อวันที่ 4 มีนาคม
ศ.ก. 129 (ค.ศ. 1911) ไม่ได้กำหนด ห้ามส่งผู้ร้ายข้ามแดนในคดีการเมืองไว้
และไม่ได้กำหนดเรื่องความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไว้ แต่กำหนดในข้อ 2 วรรค
ท้ายว่าโทษอื่นนอกเหนือจากที่กำหนดไว้ในสนธิสัญญา อยู่ในดุลพินิจของประเทศที่
รับคำขอว่าจะส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่นักหรือไม และ ในข้อ 3 กำหนดไว้ไม่
ส่งคนสัญชาติตนข้ามแดน

- สนธิสัญญาระหว่างไทยกับฟิลิปปินส์ ลงนามเมื่อวันที่ 16 มีนาคม
ค.ศ. 1981 ได้กำหนดความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ไว้ใน ข้อ
1(p) และในข้อ 6 ไม่ส่งคนสัญชาติตนข้ามแดน

- สนธิสัญญาระหว่างไทยกับอินโดนีเซีย ลงนามเมื่อวันที่ 29 มิถุนายน ค.ศ. 1976 กำหนดไว้ในข้อ 3 ว่าไม่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนในความผิดเกี่ยวกับการเมือง, ไม่ส่งคนสัญชาติตนข้ามแดนไว้ในข้อ 4 และกำหนดความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ไว้ในข้อ 2 (2)

ตามอนุสัญญาฯ 1988 กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด ไม่เป็นความผิดเกี่ยวกับการเมือง จากหลักที่กล่าวข้างต้น ในการพิจารณาว่าความผิดใดเป็นความผิดการเมืองเป็นดุลพินิจของศาลไทย^{๕๑} จะเห็นว่าความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดหากไม่ใช่การกระทำที่กระทบกระเทือนต่ออำนาจอธิปไตยของประเทศ ไม่ได้มุ่งหมายที่จะเปลี่ยนแปลงหรือล้มล้างการปกครอง แล้วไม่ถือว่าเป็นความผิดทางการเมืองนั้นคือความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไม่เป็นความผิดเกี่ยวกับการเมืองอยู่แล้วและจากข้อกำหนดในสนธิสัญญาที่ไทยทำกับประเทศต่างๆ และ พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 ไม่มีข้อกำหนดใดที่ขัดแย้งกับอนุสัญญาฯ 1988 นี้

เกี่ยวกับเรื่องการปฏิเสธในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน อนุสัญญา 1988 กำหนดไว้กว้างกว่าในพระราชบัญญัติว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 และในสนธิสัญญาฉบับใด ๆ ที่ไทยทำไว้กับประเทศต่าง ๆ คือในกรณีที่เป็นเหตุให้เชื่อว่า การขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนนั้นมีสาเหตุมาจาก เรื่องเชื้อชาติ ศาสนา หรือ สัญชาติของบุคคลอื่นจะทำให้การดำเนินคดีขาดความยุติธรรม หรือกรณีที่เป็นเหตุให้เชื่อว่าจะเกิดอคติ ในกระบวนการยุติธรรมต่อบุคคลที่ถูกขอร้องให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน อนุสัญญาฯ 1988 กำหนดให้ปฏิเสธการส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้ และ

^{๕๑} พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 มาตรา 12(3)

หากไทยเข้าเป็นภาคีสัญญานี้แล้วไทยก็ต้องผูกพันตามพันธกรณีข้อนี้ตามที่อนุสัญญา
นี้กำหนดไว้ ⁵²

4.4.5 ข้อจำกัดของการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ประเทศไทยใช้ระบบ
กฎหมาย Civil Law ในการร้องขอให้ส่งบุคคลข้ามแดนนั้น จะต้องมีหลักฐาน
ประกอบคือ ในกรณีที่บุคคลผู้นั้นได้พิจารณาแล้วว่าต้องโทษทางอาญาต้องมีสำเนา
คำพิพากษาของศาลที่ได้พิจารณาคดีนั้นส่วนในกรณีบุคคลผู้ซึ่งต้องหาว่ากระทำความ
ผิดมีโทษอาญาต้องมีหมายสั่งจับจากประเทศ ที่ร้องขอหรือสำเนาหมายสั่งจับที่มี
เจ้าหน้าที่รับรองและต้องมีพยานหลักฐานเพียงพอ ซึ่งในการส่งนี้เป็นการส่งผ่าน
วิถีทางการทูต กระทรวงการต่างประเทศ จะส่งต่อไปยังกระทรวงมหาดไทย
เพื่อพนักงานอัยการนำคดีขึ้นสู่ศาล หรือกระทรวงมหาดไทย จะสั่งให้จับจำเลย
หรือขอให้ศาลออกหมายสั่งจับก็ได้ ⁵³ ซึ่งขั้นตอนเหล่านี้ใช้เวลามาก อนุสัญญา
1988 กำหนดให้การร้องขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดนกรณี ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนี้
กระทำ ผ่านทางองค์กรตำรวจสากลได้ เพื่อความสะดวกรวดเร็ว

จะเห็นได้ว่าประเทศไทยได้มีการทำสนธิสัญญาทวิภาคีในการส่งผู้ร้าย
ข้ามแดนระหว่างกันดังเช่นกับสหรัฐอเมริกา เป็นต้น อีกทั้งมี พระราชบัญญัติส่งผู้
ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 รวมทั้งออก พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปราม

⁵² มาตรา 3 แห่งพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 บัญญัติ
ว่า "พระราชบัญญัตินี้ให้ใช้บังคับแก่บรรดาการส่งผู้ร้ายข้ามแดนในกรุงสยามเท่า
ที่ไม่แย้งกับข้อความในหนังสือสัญญาอนุสัญญาและความตกลงนั้น ๆ "

⁵³ พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 มาตรา 7.

ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 จึงถือได้ว่า มีมาตรการทางกฎหมายที่รองรับกับอนุสัญญาฯ 1988 เกี่ยวกับมาตรการส่งผู้ร้ายข้ามแดนแล้ว

4.5 ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางกฎหมาย

(Mutual Legal Assistance)

มาตรการเกี่ยวกับการช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางกฎหมายในอนุสัญญาฯ 1988 นี้เป็นเรื่องใหม่ กฎหมายไทยได้กำหนดเกี่ยวกับเรื่องนี้ไว้ในร่างพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา พ.ศ. ซึ่งจะได้ศึกษาเปรียบเทียบรายละเอียดและสาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาต่อไปในหัวข้อสนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องเนื่องกับการป้องกันและการลักลอบยาเสพติดและเห็นว่าร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้รองรับมาตรการความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางกฎหมายของอนุสัญญาฯ 1988 แล้ว

ประเภทของความร่วมมือ

ร่างพ.ร.บ. ความร่วมมือระหว่างประเทศ ทางอาญา พ.ศ. ...

ได้กำหนดไว้คือ

1. การสอบสวนและการสืบพยานหลักฐาน
2. การจัดหาให้ซึ่งเอกสารหรือข่าวสารที่อยู่ในความควบคุมของหน่วยงานรัฐบาล
3. การจัดส่งเอกสาร
4. การค้นและการยึด
5. การโอนบุคคลที่ถูกคุมขังเพื่อสืบพยาน
6. การสืบหาบุคคล
7. การเริ่มกระบวนการคดีทางอาญา
8. การรับหรือยึดทรัพย์สิน

องค์การที่รับผิดชอบในการให้ความช่วยเหลือ

ในร่างพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา พ.ศ... ได้กำหนดให้กระทรวงมหาดไทย เป็นผู้ประสานกลางด้วยการดำเนินการผ่านทาง การทูตนั้นใช้เวลานานมาก แต่รัฐภาคีใดจะใช้ทางการทูตก็ได้ และในกรณี เร่งด่วนจะดำเนินการผ่านองค์การตำรวจสากลได้

วิธีการขอรับความร่วมมือ

ตามร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา 2534 มาตรา 6 กำหนดให้ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ได้รับ มอบหมายเป็นผู้ประสานงานกลางและมาตรา 12 กำหนดเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ ดำเนินการตามคำร้องที่ส่งมาจากผู้ประสานงานกลาง คือ

1. คำร้องเกี่ยวกับการดำเนินการนอกศาล ในการจัดหาเอกสาร หรือพยานหลักฐานให้ส่งอธิบดีกรมตำรวจดำเนินการ
2. คำร้องขอให้สืบพยานบุคคล, เอกสาร, วัตถุ ให้ดำเนินการ ธิปไตยสัน หรือยึดทรัพย์ให้ส่งอธิบดีกรมอัยการดำเนินการ
3. คำร้องขอให้โอนหรือรับโอนบุคคลที่ถูกคุมขัง เพื่อสืบพยานบุคคล ให้ส่งอธิบดีกรมราชทัณฑ์ดำเนินการ
4. คำร้องขอให้เริ่มกระบวนการคดีทางอาญาให้ส่งอธิบดีกรม ตำรวจและอธิบดีกรมอัยการดำเนินการ

การปฏิเสธความร่วมมือ

ร่างพระราชบัญญัติ ความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา พ.ศ... ได้กำหนดไว้ในมาตรา 9(3) ว่าการให้ความช่วยเหลือทางอาญาต้องไม่กระทบ กระเทือนอธิปไตย ความมั่นคงหรือสาธารณะประโยชน์ที่สำคัญอื่น ๆ ของประเทศ ไทยและต้องไม่เกี่ยวเนื่องกับความผิดทางการเมืองหรือความผิดทางทหาร

กฎหมายที่ใช้ในการดำเนินการให้ความร่วมมือ

ในร่างพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาของไทย มาตรา 40 ได้กำหนดให้บรรดาพยานหลักฐานและเอกสารที่ได้มาตามพระราชบัญญัตินี้ให้ถือว่าเป็นพยานหลักฐาน และเอกสารที่รับฟังได้ตามกฎหมาย

การให้ความคุ้มครองแก่พยานหรือผู้เกี่ยวข้อง (Safe Conduct)

ตามกฎหมายไทย ในเรื่องนี้ได้กำหนดไว้ในร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยระหว่างประเทศทางอาญา พ.ศ..... ในมาตรา 40 ได้ กำหนดเวลาให้ความคุ้มครองไว้ 15 วัน เช่นกัน

ค่าใช้จ่ายปกติในการดำเนินการตามคำร้องขอขึ้น

เกี่ยวกับเรื่องนี้ ร่างพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา พ.ศ..... ได้กำหนดค่าใช้จ่ายไว้ในมาตรา 42 ว่า ให้หลักเกณฑ์การกำหนดค่าใช้จ่ายให้เป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการและเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง

4.6 การโอนการดำเนินคดี

ในกรณีประเทศไทย ในการดำเนินการกระบวนการพิจารณาในรัฐนั้น อนุสัญญาฯ 1988 กำหนดให้ใช้กฎหมายภายในของรัฐภาคีผู้ดำเนินการพิจารณาคดี เมื่อพิจารณาประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา มาตรา 183 กำหนดให้ผู้พิพากษาที่หนึ่งพิจารณาเป็นผู้ทำคำพิพากษาแล้วเห็นว่า หากมีการโอนการพิจารณาคดีโดยประเทศไทยเป็นผู้รับการร้องขอผู้พิพากษาไทยก็ทำคำพิพากษาไม่ได้ เพราะไม่ได้นั่งพิจารณาคดีมาแต่ต้น และในกรณีที่เป็นการขอโอนคดีจากประเทศอื่นเมื่อมาทำความผิดในประเทศไทยก็ต้องถูกลงโทษโดยศาลไทย ตามหลักอำนาจเหนือดินแดน ประมวล

กฎหมายอาญา มาตรา 4, 5, 6 หากประเทศไทยโอนการพิจารณาให้ไปตามรัฐที่ร้องขอก็จะเข้าลักษณะของสิทธิสภาพนอกอาณาเขตจึงมีความเห็นว่าเรื่องการโอนการพิจารณาคดีนี้ ตามกฎหมายไทยแล้วทำไม่ได้ ตามอนุสัญญาฯ 1988 กำหนดอีกทั้งเป็นเรื่องที่ไม่ได้บังคับให้กระทำตามดังได้กล่าวมาแล้วในตอนต้นด้วย

4.7 การใช้มาตรการ Controlled Delivery ภายใต้ระบบ

กฎหมายไทย

เมื่อพิจารณาจากข้อเท็จจริงที่ปรากฏใน การดำเนินการเกี่ยวกับ controlled Delivery แล้วจะพบความจริงว่า Controlled Delivery มิใช่เป็นมาตรการใหม่ในการปราบปรามยาเสพติดหรืออาชญากรรมอื่นแต่อย่างใด ทั้งนี้เนื่องจากลักษณะของการดำเนินการเป็นวิธีปฏิบัติที่ได้ใช้กันอยู่แล้วในชั้นการสืบสวน จับกุม เพื่อให้สามารถได้ตัวผู้กระทำผิดและพยานหลักฐานมากที่สุด และประการสำคัญ ก็คือเพื่อจะสามารถสืบสาวไปถึงตัวการหรือต้นตอของการกระทำความผิด เพื่อนำตัวมาลงโทษตามกฎหมายของบ้านเมืองให้ได้

มาตรการ Controlled Delivery เป็นมาตรการปกติธรรมดาที่ใช้กันอยู่ดังกล่าวแล้ว แต่เมื่อจำเป็นต้องนำมาใช้ในการปราบปรามการค้าลักลอบหรือจำหน่ายยาเสพติดระหว่างประเทศเพื่อสืบสวนให้ถึงตัวการสำคัญในแต่ละประเทศแล้วประเทศที่เกี่ยวข้องซึ่งจะต้องร่วมมือกันในการใช้มาตรการ controlled Delivery นี้ก็อาจพิจารณาเห็นเป็นสิ่งใหม่ทั้งนี้เพราะการร่วมมือระหว่างประเทศในการปราบปรามเท่าที่ผ่านมามักจะจำกัดอยู่เฉพาะเรื่องการข่าว เทคนิคในการปราบปราม การอบรมเจ้าหน้าที่และการเสนอมาตรการกฎหมายที่คาดว่าจะมีประสิทธิภาพ เป็นต้น

4.7.1 กฎหมายที่ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในการใช้เทคนิค

Controlled delivery

ตามระบบกฎหมายไทย เจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามสามารถใช้ดุลพินิจได้อย่างเต็มที่ว่าจะดำเนินการจับกุมผู้กระทำความผิดเมื่อใด⁵⁴ ทั้งนี้เพื่อให้สามารถรวบรวมพยานหลักฐานได้เพียงพอที่จะให้ศาลลงโทษผู้กระทำผิดนั้นได้ และในทำนองเดียวกันก็สามารถประวิงการจับกุมไว้ก่อน เพื่อให้สามารถสืบสาวไปถึงตัวการหรือผู้ร่วมกระทำผิดอื่น ๆ ได้ เรื่องการใช้ดุลพินิจในการจับกุมดังกล่าวนี้จึงเป็นเทคนิคประการหนึ่งในการรวบรวมพยานหลักฐานเพื่อให้ศาลลงโทษผู้กระทำผิด ซึ่งมีใช้เป็นการฝ่าฝืนกฎหมายหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ อันเป็นเหตุให้ต้องรับโทษตามกฎหมายแต่ประการใด⁵⁵

⁵⁴ ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา 2(10) บัญญัติว่า "การสืบสวน" หมายถึงการแสวงหาข้อเท็จจริง และหลักฐานซึ่งพนักงานฝ่ายปกครอง หรือตำรวจได้ปฏิบัติไปตามอำนาจและหน้าที่ เพื่อรักษาความสงบเรียบร้อยของประชาชน และเพื่อที่จะทราบรายละเอียดแห่งความผิด

2(11) บัญญัติว่า "การสอบสวน" หมายความว่า การรวบรวมพยานหลักฐานและการดำเนินการทั้งหลายอื่นตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ ซึ่งพนักงานสอบสวนได้ทำไปเกี่ยวกับความผิดที่ได้กล่าวหา เพื่อที่จะทราบข้อเท็จจริงหรือพิสูจน์ความผิด และเพื่อจะเอาตัวผู้กระทำผิดมาฟ้องลงโทษ

⁵⁵ ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 บัญญัติว่า "ผู้ใดเป็นเจ้าพนักงานปฏิบัติหรือละเว้นการปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบเพื่อให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใดหรือปฏิบัติหน้าที่โดยทุจริตต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่ 1 ปี ถึง 10 ปี หรือปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

พิจารณา มาตรา 157 เกี่ยวกับการปฏิบัติหน้าที่ของเจ้าพนักงาน

มาตรา 157

องค์ประกอบความผิดในส่วนการกระทำ มีทั้งการกระทำและ
 ละเว้นการปฏิบัติหน้าที่ การปฏิบัติและละเว้นนั้น ตั้งอยู่ในหน้าที่แต่เป็นการอัน
 มิชอบ⁵⁶

องค์ประกอบความผิดในส่วนจิตใจได้แก่ เจตนาธรรมดาตามมาตรา
 59 และเจตนาพิเศษ คือสำหรับการปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติหน้าที่โดยมิชอบ ต้อง
 กระทำเพื่อเกิดความเสียหาย แก่ผู้หนึ่งผู้ใด ซึ่งอาจเสียหายแก่ทางราชการก็ได้
 ไม่ต้องเป็นการคิดร้ายต่อเอกชนผู้หนึ่งผู้ใดและไม่ต้องทำโดยสุจริตแต่จะพิจารณา
 เพียงว่า เจตนาปฏิบัติชอบหรือไม่ชอบเท่านั้น ย่อมไม่ต้องตามตัวบทที่ต้องกระทำ
 ให้เกิดความเสียหายแก่ผู้หนึ่งผู้ใด สำหรับการปฏิบัติหรือละเว้นไม่ปฏิบัติหน้าที่ซึ่ง
 อาจเป็นการกระทำโดยชอบด้วยหน้าที่ หากกระทำโดยสุจริต ก็เป็นความผิด
 ตามมาตรานี้ได้ ส่วนเจตนาพิเศษโดยทุจริตตามมาตรา 157 เป็นการแสวงหา
 ประโยชน์ที่มีควรได้ มิได้คำนึงถึงว่าจะให้ผู้อื่นเสียหายหรือไม่

การใช้มาตรการ controlled Delivery ในการปราบปรามยา
 เสพติระหว่างประเทศนั้นโดยนัยของระบบกฎหมายไทย จึงอาจมองเห็นภาพได้
 ชัดเจนว่าแท้ที่จริงก็คือการใช้ดุลพินิจของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปราม ในการ

⁵⁶ จิตติ ดิงศภัทย์, เรื่องเดียวกัน, หน้า 1345.

จับกุมตามจังหวะหรือโอกาสโดยพิจารณาซึ่งน้ำหนักผลได้ผลเสียอันเกิดจากความรวดเร็วหรือความเนิ่นช้าก่อนลงมือปฏิบัติ⁵⁷ ที่จะให้ผลในการปราบปรามมากที่สุดดังกล่าวแล้ว ดังนั้นหากจะมีการติดต่อหรือประสานงานเพื่อให้มาตรการ controlled delivery ในรูป ของการใช้สายลับ หรือการใช้เครื่องดักฟังทางโทรศัพท์⁵⁸ ล้วนแต่เป็นการกระทำที่ชอบด้วยกฎหมาย เพื่อประโยชน์และประสิทธิภาพในการปราบปรามทั้งสิ้น⁵⁹

ลักษณะของมาตรการ controlled Delivery คือเมื่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามสืบทราบว่าจะมีการกระทำผิดเกี่ยวกับยาเสพติดขึ้น โดยทราบทั้งสถานที่ ตัวบุคคลลักษณะและประมาณของดั่งนี้ อาจจะไม่ดำเนินการจับกุมเสียทันทีทันใดทั้งนี้เนื่องจากความผิดรายดังกล่าวยังมีบุคคลที่เป็นระดับ "ลูกมือ" มาดำเนินคดีตามกฎหมายเท่านั้น ซึ่งย่อมไม่บังเกิดผลต่อประสิทธิภาพในการปราบปรามแต่ประการใด ทั้งนี้เพราะผู้เป็นตัวการสำคัญ ผู้อยู่เบื้องหลังยังไม่มีพยานหลักฐานเพียงพอที่จะจับกุมได้

⁵⁷ แสง ชีระสวัสดิ์, พล.ต.ท., หลักการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์, หน้า 15. (อัดสำเนา)

⁵⁸ พ.ร.บ. โทรเลขและโทรศัพท์ พ.ศ. 2477 มาตรา 25 บัญญัติว่า "ผู้ใดเอาความหมายของอาณัติสัญญาณ หรือข่าวสารโทรเลข โทรศัพท์ทั้งหมดหรือของทำนองไปแพร่พรายแก่บุคคลใด ๆ ผู้ไม่มีสิทธิ์จะรู้ ท่านว่าผู้นั้นมีความผิดต้องระวางโทษ จำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งพันบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

⁵⁹ แสง ชีระสวัสดิ์, พล.ต.ท., หลักการสืบสวนสอบสวนคดีอาญา, ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์, หน้า 18. (เอกสารอัดสำเนา)

การที่เจ้าพนักงานตักฟังทางโทรศัพท์เพื่อวัตถุประสงค์ ในการรักษา ความสงบเรียบร้อยเช่นว่านั้น น่าจะอยู่ในวิสัยที่จะกระทำได้โดยที่ไม่ขัดต่อ กฎหมาย แต่ควรกระทำในขอบเขตที่จำกัด และกระทำเฉพาะรายที่เป็นคดี สำคัญหรือจำเป็นเท่านั้น

วิธีของ Controlled Delivery เช่นนี้เจ้าหน้าที่ปราบปรามได้ ใช้อยู่แล้วในการปราบปรามอาชญากรรมอื่น ๆ โดยทั่วไป การใช้ Controlled Delivery ของเจ้าหน้าที่ปราบปรามยาเสพติดโดยถือเป็นการปฏิบัติหน้าที่นั้น การกระทำต้องชอบด้วยกฎหมายภายในขอบอำนาจ ถ้าได้กระทำการภายใน ขอบอำนาจ แม้จะกระทำโดยวินิจฉัยผิด ถ้าไม่นอกอำนาจ ก็ยังเป็นการกระทำ ตามตำแหน่งหน้าที่^{๕๐} (ฎีกาที่ 352/2465 6 ร.ส.270)

ส่วนการใช้เทคนิค controlled delivery ในกรณีที่ไม่ใช่สารอื่น แทนที่ยาเสพติดนั้นกรณีเจ้าหน้าที่ประมาณเงินเลื้อปล่อยให้ยาเสพติดถึงมือผู้กระทำ ผิดได้ มีประมวลกฎหมายอาญามาตรา 157 กำหนดโทษไว้ โดยให้ดูที่เจตนาว่า มีเจตนาทุจริตหรือไม่ ซึ่งหากกระทำผิดจริงได้มีบทลงโทษไว้ในมาตรา 100 ของ พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ.2522 และมาตรา 10 ของพระราชบัญญัติ มาตรการในการปราบปราม ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ.2534

^{๕๐} จิตติ ตั้งศรัทธย์, คำอธิบายประมวลกฎหมายภาค 2 ตอนที่ 1,

สำนักอบรมศึกษากฎหมายแห่งเนติบัณฑิตยสภา, 2518 , หน้า 1227

ฎีกาที่ 352/2465 6 ร.ส. 270 ตำรวจจับผู้ต้องหาหลักเล่นการ พนันโดยมีหมายจับหมายค้น แม้ผู้นั้นไม่ได้ทำผิด ตำรวจก็ยังกระทำการตาม ตำแหน่งหน้าที่

4.7.2 พยานหลักฐานที่ได้มาจากการใช้ Controlled delivery

การใช้เทคนิค controlled delivery หากกระทำแบบ External controlled delivery และ Internal controlled delivery โดยวิธี clean controlled delivery จะมีปัญหาอย่างไรในการรับฟังพยานหลักฐานของศาลไทยหรือไม่ กรณีการใช้สารอื่นแทนที่ยาเสพติด ทั้งหมดหรือแต่เพียงบางส่วน ซึ่งในเรื่องนี้หลักการรับฟังพยานหลักฐานของ ไทย^๑ ซึ่งกำหนดไว้ว่า การพิจารณาพยานวัตถุ ถ้ามีการแก้ห่อ หรือ ทำลาย ตรายการแก้ห่อหรือตีตราใหม่ ให้กระทำต่อหน้าคู่ความ หรือพยานที่เกี่ยวข้องนั้น

ซึ่งในเรื่องพยานวัตถุนี้ แยกพิจารณาได้โดย ในการที่จะพิสูจน์ว่า สิ่งที่ยึดมาได้ นั้นเป็นยาเสพติด เป็นหน้าที่ของเจ้าพนักงานปราบปรามยาเสพติดเป็นผู้พิสูจน์ ส่วนการพิสูจน์ว่ายาเสพติดนั้นเป็นวัตถุพยานที่ได้มาจากการกระทำ ความผิดจริงนั้น เป็นเรื่องของการซึ่งนำพยานหลักฐานของศาล^๒

ซึ่งกรณีนี้คิดว่า พยานวัตถุที่ได้มาจากการแทนที่ยาเสพติด ในหีบห่อนั้น

^๑ ตามมาตรา 242 ประมวลวิธีพิจารณาความอาญา ได้บัญญัติไว้ว่า "ในระหว่างการสอบสวนได้สวนมูลฟ้อง หรือพิจารณาสิ่งของซึ่งเป็นพยาน วัตถุต้องให้ คู่ความหรือพยานตรวจดู ถ้ามีการแก้ห่อ หรือ ทำลาย ตรายการแก้ ห่อหรือตีตราใหม่ ให้ทำต่อหน้าคู่ความ หรือพยานที่เกี่ยวข้องนั้น"

^๒ _____ . เจ้าหน้าที่นิติกร, กองนิติการและพิสูจน์หลักฐาน, สำนักงานป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, สำนักงานกฤษฎามนตรี, สัมภาษณ์, 10 เมษายน 2535.

จะเพียงพอให้ศาลฟังเป็นพยานหลักฐานลงโทษผู้กระทำผิดได้เพียงไร จากการที่เทคนิค Controlled Delivery นั้นเป็นความร่วมมือระหว่างประเทศ จึงต้องมีการวางแผนให้รัดกุม และรอบคอบในการรวบรวมพยานหลักฐาน นับแต่เริ่มสืบทราบข่าวผู้กระทำความผิดและเริ่มปฏิบัติการ เทคนิค controlled delivery นี้จะมีการถ่ายภาพ วิดีโอ บันทึกเสียง ลักษณะนี้จะเป็นพยานแวดล้อมกรณีได้ และการพิสูจน์ลายนิ้วมือของผู้กระทำผิดที่บริเวณหีบห่อที่บรรจุยาเสพติดโดยใช้วิธีการพิสูจน์หลักฐานทางเคมีที่นิยมใช้คือปฏิกิริยาซิลเวอร์ไนเตรด^{๕๓} ซึ่งจะทำให้เกิดลายเส้นของพิมพ์ลายนิ้วมือ

ลักษณะภาพถ่าย วิดีโอ บันทึกเทปเสียง พยานแวดล้อมอื่น ๆ ที่ศาลจะเชื่อฟังจะต้องบ่งชี้โดยแน่นอนโดยไม่มีทางจะคิดว่าข้อเท็จจริงเป็นอย่างอื่นได้ศาลจะลงโทษจำเลยโดยพยานแวดล้อม^{๕๔}

4.7.3 เปรียบเทียบการใช้เทคนิค Controlled delivery กับ การใช้ Agent Provocature

ส่วนการนำหลักการ Agent Provocature มาใช้นั้นในทางปฏิบัติ ประเทศไทยก็มีการใช้กันอยู่และเมื่อคดีเข้าสู่ศาล ศาลก็จะใช้ดุลพินิจในการ

^{๕๓} น้ำยาซิลเวอร์ไนเตรด 3% ทำปฏิกิริยากับเกลือแกง (NaCl) ที่ มียูอยู่ในเหงื่อเกิดเป็นคลอไรด์ แล้วใช้แสงไฟขนาด 1,000 วัตต์ รม เพื่อให้เกิดความร้อนจะเกิดเป็นเส้นสีดำ เป็นลายเส้นของพิมพ์ ลายนิ้วมือ

^{๕๔} ประมุข สุวรรณศรี, คำอธิบายกฎหมายลักษณะพยาน, พิมพ์ครั้งที่ 7, 2517, หน้า 13-14.

ซึ่งนำนักพยานหลักฐาน ตามมาตรา 227 ประมวลวิธีพิจารณาอาญา และใน
 มาตรา 226 ซึ่งกำหนดให้พยานวัตถุ พยานเอกสารหรือพยานบุคคลซึ่งน่าจะ
 พิสูจน์ได้ว่า จำเลยมีความผิดหรือบริสุทธิ์ให้อ้างเป็นพยานหลักฐานได้แต่ต้อง
 เป็นพยานชนิดที่มีได้เกิดจากการจูงใจ มีคำมั่นสัญญา ชูเชิญ หลอกลวง หรือโดย
 มีขอบประการอื่น ให้สืบตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายนี้ หรือกฎหมายอื่นอัน
 ว่าด้วยการสืบสวนพยาน ซึ่งจากแนวคำพิพากษาศาลฎีกานั้น ศาลไทยรับฟังพยาน
 หลักฐาน ซึ่งได้มาจากการใช้หลักการ Agent Provocature ดังตัวอย่างเช่น
 คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1164/2518 และคำพิพากษาศาลฎีกาที่ 365/2519^{๕๕}

ซึ่งกรณีมีการใช้เทคนิค Agent Provocature ในคดีที่ฟ้องเกี่ยวกับ
 ยาเสพติดศาลออสเตรเลียมักจะยกฟ้องไม่ลงโทษจำเลย การที่ศาลฎีกาไทย
 พิพากษาตามแนวดังกล่าว แสดงว่าศาลไทยใช้ดุลพินิจในการรับฟังพยานหลักฐาน
 แวดล้อมกรณี

๕๕ คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 1164/2518

จำเลยชายเฮโรอีน ให้แก่ผู้ซื้อ แม้ผู้ซื้อจะเป็นสายให้ตำรวจและซื้อ
 เพื่อแสวงหาหลักฐานในการจับกุมจำเลยก็ตาม การกระทำของจำเลยก็เป็น
 ความผิดฐานขายเฮโรอีน

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ 365/2519

นอกจากเฮโรอีน บรรจุถุงพลาสติกของกลาง ซึ่งตำรวจปลอมตัวไปซื้อ
 กับจำเลย จำนวนหนึ่งแล้ว ตำรวจยังค้นเฮโรอีนซ่อนนบัตรจากจำเลยได้ เป็น
 ของกลางอีกจำนวนหนึ่ง การกระทำผิดของจำเลย จึงเป็นความผิดฐานมีและ
 ฐานจำหน่าย หลายกรรมต่างกัน ต้องลงโทษทุกกรรมเป็นกระทงความผิด

แม้ว่าอำนาจสืบสวนของเจ้าหน้าที่จะอยู่ที่ดุลพินิจว่า จะจับกุมเวลาใดก็ได้เพื่อให้ได้พยานหลักฐานที่แน่ชัดที่สุด แต่การนำมาตรการ Controlled Delivery มาใช้มีขั้นตอนเกี่ยวกับการดำเนินการ การให้ความร่วมมือกับต่างประเทศ การกำหนดค่าใช้จ่ายร่วมกัน และขึ้นกับการใช้กฎหมายในการสืบสวนคดีของแต่ละประเทศ โดยเฉพาะหลักการรับฟังพยานหลักฐาน การกำหนดประเภทและรูปแบบของการใช้เทคนิค Controlled Delivery การให้ความคุ้มกันสายลับอำนาจหน้าที่ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามยาเสพติดว่ากฎหมายให้อำนาจกระทำได้แค่ใด ความรับผิดชอบที่เกิดจากการละเมิดโดยประมาทเลินเล่อของเจ้าหน้าที่ที่ปราบปรามยาเสพติดมีเช่นไร กฎหมายไทยยังไม่ได้กำหนดเรื่องนี้ไว้โดยเฉพาะกรณี

จากการวิเคราะห์ข้างต้น ทำให้สรุปได้ว่ามาตรการ Controlled Delivery ยังไม่สามารถดำเนินการได้โดยชอบด้วยกฎหมายตามระบบกฎหมายไทยในปัจจุบันดังกล่าวมาแล้วการดำเนินการต่าง ๆ ตามมาตรการนี้ของเจ้าหน้าที่ฝ่ายปราบปรามจึงเป็นการกระทำลงไปโดยไม่มีกฎหมายรองรับ เนื่องจากเป็นเรื่องเกี่ยวกับอำนาจหน้าที่ของเจ้าพนักงานในการดำเนินการใช้เทคนิค Controlled Delivery หากเข้าร่วมเป็นภาคีจำเป็นต้องกำหนดเป็นบทกฎหมายรองรับ การใช้มาตรการ controlled delivery นี้ แต่แนวทางในการรับฟังพยานหลักฐานเพื่อลงโทษจำเลยในกรณีการใช้เทคนิค Clean Controlled Delivery อยู่ที่ดุลพินิจของศาลเนื่องจากยังไม่มีแนวฎีกา ตัดสินไว้เป็นแนวทางเพราะการนำเทคนิค Controlled Delivery ของไทยนั้นเป็นลักษณะ Exyernal Controlled Delivery เสียส่วนมาก และเมื่อถูกจับที่ประเทศปลายทางก็ฟ้องศาลประเทศปลายทางไป

4.8 การปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดทางทะเล

ประเทศไทยมีชายฝั่งทะเลยาว 2600 กิโลเมตร^{๑๑} และประเทศไทยเป็นภาคีสมาชิกของอนุสัญญาว่าด้วยกฎหมายทะเล 1958 (Geneva Convention 1958) ซึ่งประกอบด้วย อนุสัญญาว่าด้วยทะเลหลวง, อนุสัญญาว่าด้วยทะเลอาณาเขตและเขตต่อเนื่อง, อนุสัญญาว่าด้วยไหล่ทวีป, อนุสัญญาว่าด้วยการประมง และการอนุรักษ์ทรัพยากรมีชีวิตในทะเล

สำหรับการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดทางทะเลนี้มีประเด็นพิจารณา ดังนี้

1. การตรวจและค้นเรือที่สงสัยว่าจะลักลอบค้ายาเสพติด

จะเห็นว่ามาตรการในอนุสัญญาฯ 1988 กำหนดออกมาเพื่อให้สามารถจับกุม ตรวจค้นขึ้นไปยังบนเรือที่ต้องสงสัยว่ากระทำการลักลอบค้ายาเสพติด โดยไม่ชอบด้วยกฎหมายในทุกอาณาเขตของท้องทะเล เนื่องจากน่านน้ำภายในทะเลอาณาเขตเป็นส่วนที่รัฐมีอำนาจอธิปไตย ที่จะทำการตรวจค้น จับกุมเรือสัญชาติใด ๆ ที่กระทำละเมิดเขตอำนาจศาลของรัฐได้ และมีสิทธิ์ไล่ติดตามไปจนกว่าเรือที่ต้องสงสัยนั้นจะเข้าไปสู่ทะเลอาณาเขตอีกรัฐหนึ่ง ซึ่งตามกฎหมายไทย ก็มีหลักเช่นเดียวกัน

^{๑๑} มิลลิกา พินิจจันทร์, กฎหมายระหว่างประเทศว่าด้วยทะเล, ภาควิชากฎหมายระหว่างประเทศ คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2530, หน้า 23.

ตามมาตรา 17 ของอนุสัญญาฯ 1988 นี้ กำหนดให้มีการขออนุญาต
 รัษฎาคี ซึ่งกรณีนี้เห็นว่า หากเป็นในเขตน่านน้ำภายใน และทะเลอาณาเขตของ
 รัฐแล้ว ไทยควรมีอำนาจอธิปไตย คือ มีเขตอำนาจศาลเหนือรัฐอื่นใดหาก
 เรือต้องส่งสัยที่ติดธงชาติไทยหรือธงชาติรัฐอื่นนั้นจอดอยู่ในเขตน่านน้ำภายใน
 และทะเลอาณาเขต ซึ่งตามกฎหมายระหว่างรัฐท้องถิ่นที่เรื่อนั้นจอดอยู่นั้นคือต้อง
 อยู่ในเขตอำนาจศาลไทย รัฐอื่นเรียกร้องให้ดำเนินการจับกุม ตรวจสอบบนเรือ
 ได้ แต่ไม่ควรอนุญาตให้รัฐอื่นมีอำนาจตรวจสอบบนเรือที่จอดอยู่ในน่านน้ำภายใน
 และทะเลอาณาเขตของไทย หากแต่ถ้าเป็นการลักลอบค้ายาเสพติดโดยไม่ชอบ
 ด้วยกฎหมายในเขตทะเลหลวงแล้ว ให้รัฐอื่นขออนุญาตเพื่อตรวจสอบหรือจับกุม
 เรือที่ต้องส่งสัยที่ติดธงชาติไทย และไทยมีสิทธิ์อำนาจค้นหรือจับกุมเรือที่ติดธง
 ชาติอื่น ในเขตทะเลหลวงโดยต้องทำการขออนุญาตเช่นกัน

ปัญหาเกี่ยวกับ การใช้อำนาจจับกุม ตรวจสอบ เรือที่ติดธงชาติอื่นหรือ
 ติดธงชาติไทยในเขตทะเลหลวง ซึ่งตามกฎหมายทะเลว่าด้วยทะเลหลวง ค.ศ.
 1958 ไม่ได้ให้อำนาจรัฐใดกระทำได้ ในกรณีของการลักลอบค้ายาเสพติดโดย
 ผิดกฎหมายและตามกฎหมายไทยก็ไม่มีกฎหมายฉบับใดให้อำนาจกระทำได้ยกเว้น
 ความผิดเกี่ยวกับการค้าทาสและโจรสลัด หากประเทศไทยเข้าเป็นภาคีอนุสัญญาฯ
 1988 นี้แล้ว จะต้องดำเนินการออกกฎหมายภายในให้เป็นไปตามมาตรา 17
 ของอนุสัญญาฯ 1988 ในส่วนของการปราบปรามลักลอบค้ายาเสพติดในเขตทะเล
 หลวงส่วนที่เกี่ยวกับเขตอำนาจศาลในน่านน้ำภายในทะเลอาณาเขตเป็นดุลพินิจ
 ของรัฐบาลว่าจะอนุญาตหรือไม่ ซึ่งลักษณะนี้ก็ไม่ขัดแย้งกับกฎหมายระหว่าง
 ประเทศว่าด้วยทะเลแต่อย่างใด

ส่วนการระบุให้เรือที่กระทำการตรวจค้นเป็นเรือรบหรืออากาศยานทหารเรือหรือที่ระบุไว้ในราชการประเทศไทยได้ออกพระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่างทางทะเล (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2534^{๑๗} นั้นเป็นการสอดคล้องกับ อนุสัญญาว่าด้วยทะเลหลวง ค.ศ. 1958 มาตรา 23 และอนุสัญญา 1988 แล้ว

จะเห็นว่า มาตรการปราบปรามการลักลอบค้ายาเสพติดทางทะเลที่ผ่านมาไม่ประสบความสำเร็จ สหประชาชาติจึงเล็งเห็นว่าจำเป็นต้องมีความร่วมมือระหว่างรัฐภาคีในด้านการติดต่อสื่อสาร, การเสริมกำลังป้องกันทางทะเล การทำข้อตกลงหรือสนธิสัญญาทวิภาคี หรือ Regional ดังเช่น สหรัฐทำกับ ออสเตรเลียและนิวซีแลนด์ เป็นต้น ส่วนประเทศไทยควรพิจารณาทำข้อตกลงกับประเทศในเขตเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น อาเซียน เป็นต้น

^{๑๗} พระราชบัญญัติให้อำนาจทหารเรือปราบปรามการกระทำความผิดบางอย่างทางทะเล ฉบับที่ 1 มาตรา 4 "เมื่อปรากฏว่ามีการกระทำหรือมีเหตุอันควรสงสัยว่ามีการกระทำเกี่ยวกับการนำข้าวหรือสินค้าอื่น หรือยาเสพติดออกไปนอกหรือเข้ามาในราชอาณาจักร... ทั้งนี้โดยทางทะเล... ให้เจ้าหน้าที่ทหารเรือมีอำนาจสืบสวนและสอบสวนได้และมีอำนาจทำการหรือสั่งให้ทำการเฉพาะหน้าที่เท่าที่จำเป็นดังต่อไปนี้

(1) ตรวจ ค้น และบังคับผู้ควบคุมเรือและคนประจำเรือให้เรือหรือขนส่งของในเรือเพื่อการตรวจค้น

(2) จับเรือและบังคับผู้ควบคุมเรือและคนประจำเรือให้พ่วงเรือไปยังที่ซึ่งสะดวกแก่การตรวจค้น การสอบสวน หรือการดำเนินคดี

4.9 การใช้ไปรษณีย์ในการลักลอบค้ายาเสพติดระหว่างประเทศ

การขนส่งยาเสพติดเพื่อการค้าที่ผิดกฎหมาย นอกจากจะขนส่งกันทางเครื่องบิน ทางเรือ และรถยนต์ และอีกวิธีหนึ่งที่นิยมกันคือ ส่งทางไปรษณีย์

จากเดิมข้อกำหนดของ UPU มาตรา 1 และธรรมนูญของ UPUC กำหนดให้ประเทศภาคีที่เป็นรัฐทางผ่าน (Transit State) ไม่สามารถกักตักหรือได้ ต่อมาได้มีการประชุมกันเพื่อร่วมมือกันต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติดได้ตกลงกันให้มีการกักตักหรือได้^{๘๗} โดยให้อยู่ในความรับผิดชอบของรัฐ เพื่อยืนยันว่าจะปฏิบัติตามหลักการของไปรษณีย์ระหว่างประเทศ โดยเฉพาะเสรีภาพในการไปรษณีย์ และเมื่อได้รับคำแนะนำจากหน่วยงานของรัฐด้วยวิธีที่เร็วที่สุดร้องขอให้องค์การไปรษณีย์ของรัฐปลายทางเปิดหีบห่อได้ พร้อมทั้งรัฐต้นทางต้องชี้แจงแหล่งกำเนิดของเอกสารไปรษณีย์นั้น ลักษณะเช่นนี้ไม่ใช่เรื่องของการควบคุมการส่งมอบยาเสพติด (Controlled Delivery)

^{๘๗} (ต่อ)...

(3) ยึดเรือที่จับไว้จนกว่าจะมีคำสั่งเด็ดขาดไม่ฟ้องผู้ต้องหาหรือจนกว่าศาลจะมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นในกรณีที่ฟ้องผู้ต้องหา

(4) จับและควบคุมผู้ต้องหาว่ากระทำความผิดไว้ได้ไม่เกินเจ็ดวัน เมื่อพ้นกำหนดต้องปล่อยหรือส่งตัวให้พนักงานสอบสวนพร้อมด้วยสำนวนการสอบสวนเท่าที่ทำได้"

^{๘๘} Report of The International Conference on Drug Abuse and Illicit Trafficking, Vienna, 17-20 June 1987.

ในเรื่องนี้สนธิสัญญาฯ 1988 ได้กำหนดไว้ว่าโดยสอดคล้องกับพันธกรณีของตติยภาคจะต้องใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อปราบปรามการใช้ไปรษณีย์เพื่อการลักลอบค้า และจะต้องร่วมมือกันและกันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าว^{๖๖} โดยเฉพาะอย่างยิ่งจะต้องรวมถึงการประสานการปฏิบัติเพื่อป้องกันและปราบปรามการใช้ไปรษณีย์เพื่อการลักลอบค้าการที่บุคคลากรด้านปราบปรามที่มีอำนาจนำมาใช้ และดำรงไว้ซึ่งเทคนิคการสืบสวน และควบคุมที่กำหนดขึ้นเพื่อตรวจหาสินค้ายาเสพติด วัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาทและสารในบัญชี 1 และบัญชี 2 ผิดกฎหมายในระบบไปรษณีย์ รวมทั้งมาตรการทางกฎหมายที่จะทำให้มีการใช้วิธีการอันเหมาะสมเพื่อให้ได้มาซึ่งหลักฐานที่จำเป็นสำหรับกระบวนการทางศาล^{๖๗}

ในกฎหมายไทยกำหนดห้ามส่งวัตถุมีคมที่ไม่มีเครื่องห่อหุ้มป้องกันหรือวัตถุระเบิดหรือสิ่งโสโครก หรือสิ่งมีพิษ หรือสิ่งมีชีวิตร หรือสิ่งของที่มีสภาพอันน่าจะก่อให้เกิดอันตรายหรือเสียหายแก่ไปรษณีย์ หรือแก่เจ้าพนักงาน เว้นไว้แต่จะมีข้อบังคับหรือเงื่อนไขกล่าวไว้เป็นอย่างอื่น และห้ามบุคคลใดส่งทางไปรษณีย์ภัณฑ์อันมีลักษณะ เครื่องหมาย ลวดลาย เป็นเลียนหนาม แผ่นดิน หรือหยาบซ่า ลามก หรือเป็นที่ขุข่งส่งเสริมให้มีการกำเริบหยาบค้าย หรือขู่เชิญ

^{๖๖} United Nations Convention Against Illicit Traffic in Narcotic Drugs and Psychotropic Substances, 1988, Article 19, para 1 (E/CONF.82/15/Corr.2)

^{๖๗} Ibid., Article 19, para 2.

หรือกรรโชก หรือพรุสวาทอย่างร้ายแรง⁷¹ และได้มีข้อกำหนดห้ามส่ง "สิ่งอื่น ๆ ที่ผิดกฎหมาย" ในกรณีนี้หมายความว่าถึง การส่งหีบห่อพัสดุดุบรจยาเสพติดที่เป็นสิ่งที่ผิดกฎหมาย และได้ให้อำนาจเจ้าหน้าที่ในกรณีสงสัยว่าภายในหีบห่อจะมีสิ่งผิดกฎหมายบรรจุอยู่ ให้เจ้าหน้าที่เปิดหรือทำลายเสียได้⁷² ในกรณีที่เป็นความผิดอาญาให้ดำเนินการฟ้องร้องคดีได้⁷³

นั่นคือ กรณีนี้กฎหมายของไทยได้รองรับกับมาตรการในอนุสัญญาฯ 1988 ในส่วนของอำนาจเจ้าหน้าที่และบทลงโทษผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับการลักลอบขนส่งยาเสพติดโดยไม่ชอบด้วยกฎหมายโดยส่งทางไปรษณีย์ระหว่างประเทศ

⁷¹ พระราชบัญญัติไปรษณีย์ พ.ศ. 2477 มาตรา 23.

⁷² พระราชบัญญัติไปรษณีย์ พ.ศ. 2477 มาตรา 24.

⁷³ พระราชบัญญัติไปรษณีย์ พ.ศ. 2477 มาตรา 25 บัญญัติว่า

ไปรษณีย์ภัณฑ์ใดที่ส่งทางไปรษณีย์เป็นการฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติแห่ง

พระราชบัญญัตินี้ข้อใดอาจมีค่าสิ่งตามควรแก่กรณี กล่าวคือ

- (1) ให้กักไว้ หรือส่งต่อไป หรือส่งกลับคืนไปยังผู้ฝาก หรือให้จำหน่ายเป็นอย่างอื่น
- (2) ให้เปิดตรวจหรือทำลายเสียได้ถ้าจำเป็น และเพื่อทำลายแล้วให้แจ้งไปให้ผู้ฝากทราบ
- (3) ให้ส่งตรงไปยังพนักงานเจ้าหน้าที่ เมื่อมีเหตุสงสัยว่าเป็นความผิดอาญาเพื่อจัดการฟ้องร้อง

5. สนธิสัญญาที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันและปราบปราม การลักลอบ ค้ายาเสพติด

จากการศึกษาพบว่ามีสนธิสัญญาที่มีหลักการเกี่ยวเนื่องกับการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดคือสนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา ลงนามเมื่อ 19 มีนาคม ค.ศ. 1986 , สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ประเทศไทยได้ทำไว้กับประเทศต่าง ๆ ในการศึกษาสนธิสัญญาทั้งสองเรื่องนี้จะขอก้าวโดยสรุปดังนี้

5.1 สนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างไทยกับ สหรัฐอเมริกา ค.ศ. 1986

สนธิสัญญาว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกาได้มีการลงนาม เมื่อ 19 มีนาคม 2529 และในชั้นดำเนินการเพื่อให้สัตยาบัน สนธิสัญญา ขั้นตอนการดำเนินการให้สัตยาบันเห็นชอบ ซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2534 มาตรา 178 กำหนดว่า หนังสือสัญญาใดมีบทเปลี่ยนแปลงอาณาเขตไทยหรือเขตอำนาจแห่งรัฐ หรือจะต้องออกพระราชบัญญัติ เพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบของรัฐบาลหนังสือสัญญากับนานาประเทศที่จะต้องออกพระราชบัญญัติ เพื่อให้การเป็นไปตามสัญญา ต้องได้รับความเห็นชอบ แล้วรัฐบาลจะดำเนินการให้สัตยาบัน และสนธิสัญญาจะมีผลใช้บังคับเมื่อมีการแลกเปลี่ยนสัตยาบัน

สาระสำคัญของสนธิสัญญาสรุปได้ดังนี้

1. พันธกรณีที่จะให้ความช่วยเหลือ

สนธิสัญญาดังนี้ เป็นการให้ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันในเรื่อง

เกี่ยวกับการสืบสวน, การฟ้องคดี และกระบวนการอื่น ๆ ที่เกี่ยวเนื่องกับอาญา ระหว่างรัฐต่อรัฐไม่รวมถึงเอกชนและไม่รวมความผิดทางทหาร และความช่วยเหลือให้รวมถึงแต่ไม่เจาะจงเฉพาะเรื่องต่อไปนี้

- (1) การสืบพยานบุคคลและการสอบปากคำบุคคล
- (2) การจัดหาให้ซึ่งเอกสาร บันทึกลง และพยานหลักฐาน
- (3) การส่งเอกสาร
- (4) การปฏิบัติตามคำร้องขอในการค้นและการยึด
- (5) การโอนตัวบุคคลที่ถูกคุมขัง เพื่อการสืบพยานบุคคล
- (6) การสืบหาตัวบุคคล
- (7) การเริ่มกระบวนการทางอาญา ตามคำร้องขอ และ
- (8) การให้ความช่วยเหลือในการดำเนิน การริบทรัพย์สิน

2. ข้อจำกัดในการปฏิบัติตามคำร้องขอ

รัฐผู้รับคำร้องขออาจปฏิเสธที่จะดำเนินการได้ในกรณีที่

- (1) คำร้องขอจะกระทบกระเทือน อธิปไตย ความมั่นคง หรือผลประโยชน์สาธารณะที่สำคัญยิ่งอื่น ๆ ของรัฐผู้รับคำร้องขอ
- (2) คำร้องขอเกี่ยวเนื่องกับความผิดทางการเมืองจะเห็นว่ามีสนธิสัญญาได้เปิดกว้างที่จะให้รัฐภาคีปฏิเสธ การปฏิบัติตามคำร้องขอได้

สำหรับประเทศไทย ภายหลังจากที่ได้ทำสนธิสัญญากับสหรัฐอเมริกา แล้ว รัฐบาลก็ได้ตั้งคณะกรรมการชั้นคณะหนึ่งเพื่อพิจารณายกร่างกฎหมายภายใน เพื่อใช้เป็นกฎหมายแม่บท เรียกว่า "คณะกรรมการยกร่างกฎหมายแม่บทสำหรับการให้ความช่วยเหลือทางอาญา" ซึ่งมีผู้แทนกระทรวงมหาดไทยเป็นประธาน ผู้แทนสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, ผู้แทนกระทรวงยุติธรรม, ผู้แทนกระทรวง

การต่างประเทศเป็นกรรมการ เจ้าหน้าที่กระทรวงมหาดไทยเป็นเลขานุการ คณะกรรมการชุดนี้ได้พิจารณากร่างกฎหมายดังกล่าวโดยกำหนดชื่อของกฎหมายฉบับนี้ว่า "พระราชบัญญัติว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา" และพิจารณากร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวเสร็จเมื่อวันที่ 3 ตุลาคม 2532 ต่อมากร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้ต่อรัฐสภา จากนั้นกร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวผ่านการพิจารณาเห็นชอบจากคณะกรรมการร่างกฎหมายสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกาตามลำดับและการใช้ความเห็นชอบโดยคณะรัฐมนตรีและขณะที่กร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวกำลังอยู่ในระหว่างการพิจารณาของคณะกรรมการประสานงานสภาผู้แทนราษฎร ได้เกิดการยึดอำนาจรัฐโดยคณะรักษาความสงบเรียบร้อยแห่งชาติ (รสช.) เมื่อวันที่ 23 กุมภาพันธ์ 2534 ทำให้การพิจารณากร่างสนธิสัญญาฉบับนี้ต้องระงับลงรัฐบาลชุดปัจจุบันจึงต้องเสนอกร่างสนธิสัญญานี้ต่อสภานิติบัญญัติอีกครั้ง และในปัจจุบันกร่างพระราชบัญญัติดังกล่าวได้ผ่านการพิจารณาของสภานิติบัญญัติแล้วรอการประกาศในราชกิจจานุเบกษาอยู่

3. เจ้าหน้าที่ผู้ประสานงานกลาง

ฝ่ายไทยได้แก่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหรือผู้ซึ่งได้รับมอบหมาย ฝ่ายสหรัฐอเมริกา ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงยุติธรรม หรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย

4. ผลบังคับใช้

สนธิสัญญานี้จะมีผลบังคับใช้เมื่อมีการแลกเปลี่ยน สัตยาบันสารที่
กรุงวอชิงตัน

สาระสำคัญของร่างพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา พ.ศ...

โดยที่ในปัจจุบันการประกอบอาชญากรรมมีแนวโน้มที่จะกระทำร่วมกัน เป็นเครือข่ายในดินแดนของหลายประเทศ และกระบวนการยุติธรรมทางอาญา ของแต่ละประเทศโดยลำพังไม่อาจป้องกันและปราบปรามได้อย่างเด็ดขาด การ ป้องกัน และปราบปรามอาชญากรรมดังกล่าวจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือระหว่าง ประเทศจึงได้มีกำหนดมาตรการให้ความช่วยเหลือและรับความช่วยเหลือระหว่าง ประเทศทางอาญาไว้ในร่างพระราชบัญญัตินี้

1. เงื่อนไขในการให้ความร่วมมือในทางอาญาระหว่างประเทศ

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดหลักเกณฑ์ว่า การให้ความร่วมมือ ในทางอาญาระหว่างประเทศไทยกับต่างประเทศจะกระทำได้ต่อเมื่อได้มีสนธิสัญญา ก่อตั้งความร่วมมือไว้ซึ่งหมายถึงปกติแล้ว การที่จะให้ความร่วมมือแก่กันได้จะต้อง มีความตกลงระหว่างประเทศกันไว้เป็นลายลักษณ์อักษรนั่นเอง เพราะสนธิสัญญา ย่อมทำเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ในกรณีที่ประเทศผู้ร้องขอแสดงให้เป็นที่พอใจแก่ ประเทศไทยว่าจะให้ความร่วมมือในทำนองเดียวกันแก่ประเทศไทย เมื่อประเทศ ไทยร้องขอรับความร่วมมือจากประเทศนั้น⁷⁴ ในกรณีนี้ประเทศไทยก็อาจให้ความ ร่วมมือแก่ประเทศผู้ร้องขอนั้นได้ แม้ไม่มีความตกลงกับประเทศดังกล่าวในเรื่อง ความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาต่อกันมาก่อนก็ตาม

⁷⁴ ร่างพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา

2. หลักเกณฑ์ของเรื่องที่ชอบความร่วมมือ

โดยหลักเกณฑ์ทั่วไปแล้วร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดว่าประเทศไทยจะให้ความร่วมมือแก่ต่างประเทศได้ก็ต่อเมื่อการกระทำ ซึ่งเป็นมูลกรณีของความช่วยเหลือทางอาญานั้นเป็นความผิดที่มีโทษฐานใดฐานหนึ่งตามกฎหมายไทย หรือที่เรียกตามหลักสากลว่า Double criminality หรือ Dual Criminality แต่หลักเกณฑ์ดังกล่าวมีข้อยกเว้นคือในกรณีที่ประเทศไทยทำสนธิสัญญากับต่างประเทศในเรื่องความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาต่อกันและในสนธิสัญญานั้นมีข้อความกำหนดข้อยกเว้นหลัก Double Criminality หรือ Dual Criminality นี้ไว้⁷⁵ ตัวอย่างเช่น สนธิสัญญาระหว่างประเทศไทยกับสหรัฐอเมริกาซึ่งได้กำหนดให้ประเทศคู่ภาคีอาจให้ความร่วมมือต่อกันได้ โดยไม่ต้องคำนึงว่าการกระทำนั้นต้องเป็นความผิดต่อกฎหมายของทั้งสองประเทศ ทั้งนี้โดยระบุว่าการให้ความช่วยเหลือให้กระทำโดยจะต้องไม่คำนึงว่าการกระทำซึ่งเป็นมูลกรณีของการสืบสวน สอบสวนการฟ้องคดีหรือขบวนการของอาญาในรัฐผู้ร้องขอจะต้องห้ามตามกฎหมายของรัฐผู้รับคำร้องขอจะมีอำนาจดำเนินการต่อการกระทำเช่นนั้นในพฤติกรรมทำนองเดียวกัน⁷⁶ ส่วนประเทศอื่น ๆ ที่ไทยยังไม่ได้ทำสนธิสัญญาในเรื่องความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาต่อกัน แต่ถ้าหากเป็นภาคีตามอนุสัญญาฯ 1988 ด้วยแล้ว ย่อมถือว่าการลักลอบค้ายาเสพติดเป็นความผิด อาญาตามกฎหมายภายในของตน⁷⁷

⁷⁵ เรื่องเดียวกัน มาตรา 9(2)

⁷⁶ สนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับรัฐบาลแห่งสหรัฐอเมริกาว่าด้วย ความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญา ข้อ 1

⁷⁷ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการต่อต้านการลักลอบค้ายาเสพติด และวัตถุประสงฆ์ที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ค.ศ. 1988 มาตรา 3 (1), (2)

3. หลักเกณฑ์ของการปฏิเสธความร่วมมือ

ในเรื่องหลักเกณฑ์ของการปฏิเสธ ที่จะให้ความร่วมมือแก่ต่าง ประเทศซึ่งร้องขอมานั้น ประเทศไทยยึดถือหลักเช่นเดียวกับหลักสากลทั่วไป กล่าวคือถ้าการกระทำซึ่งเป็นการให้ความช่วยเหลือทางอาญานั้นกระทบกระเทือน อธิปไตยความมั่นคงหรือสาธารณประโยชน์ที่สำคัญอื่น ๆ ของประเทศ หรือเป็น เรื่องที่เกี่ยวเนื่องกับความผิดทางการเมือง หรือความผิดทางทหารแล้วประเทศไทยก็จะปฏิเสธที่จะให้ความร่วมมือแก่ประเทศผู้ร้องขอ⁷⁸ ทั้งนี้ไม่ว่าประเทศผู้ร้องขอนั้นจะมีสนธิสัญญากับประเทศไทยหรือไม่ก็ตาม

หลักเกณฑ์ตามมาตรา 7 (15) ของอนุสัญญาฯ 1988 ได้กำหนดไว้ว่ารัฐภาคี จะปฏิเสธความร่วมมือหากคำร้องขอนั้นกระทบต่อ อธิปไตยความมั่นคง ความสงบเรียบร้อยของประชาชน หรือผลประโยชน์ อันจำเป็นอื่น ๆ ของตน และในมาตรา 3 (10) ไม่ถือว่าความผิดเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติดตามมาตรา 3 (1) (2) ของอนุสัญญาฯ 1988 เป็นความผิดทางการเมือง

หลักเกณฑ์ ของการปฏิเสธความร่วมมือ จึงสอดคล้องกับการปฏิเสธ ให้ความร่วมมือตามอนุสัญญาฯ 1988

4. วิธีการขอรับความร่วมมือจากประเทศไทย

ดังได้กล่าวแล้วว่าประเทศไทยอาจให้ความร่วมมือแก่ทั้งประเทศ

⁷⁸ ร่างพระราชบัญญัติระหว่างประเทศทางอาญา มาตรา 9(3)

ที่มีสนธิสัญญากับประเทศไทย และประเทศที่ไม่มีสนธิสัญญากับประเทศไทย^{7๐} ซึ่งอาจจำแนกวิธีการขอรับความร่วมมือจากประเทศไทยได้ดังนี้

4.1 กรณีประเทศที่มีสนธิสัญญากับประเทศไทย

ประเทศไทยยอมรับในแนวความคิดตามหลักสากลที่ว่า การให้และการรับความร่วมมือจะมีความสะดวก รวดเร็วหากมีหน่วยงานที่รับผิดชอบในด้านนี้โดยเฉพาะ* จึงได้กำหนดให้มี "ผู้ประสานงานกลาง" ซึ่งหมายถึงผู้มีอำนาจหน้าที่ประสานงานในการให้ความช่วยเหลือทางอาญาแก่ต่างประเทศหรือขอความช่วยเหลือทางอาญาจากประเทศตามพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา^{๘๐} และมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

- (1) รับคำขอความช่วยเหลือทางอาญาจากประเทศผู้ร้องขอและส่งให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ
- (2) รับคำร้องขอความช่วยเหลือทางอาญาจากหน่วยงานขอรัฐบาลไทย และส่งให้ประเทศผู้รับคำร้องขอ
- (3) พิจารณาและวินิจฉัยว่าควรจะให้หรือรับความช่วยเหลือทางอาญาหรือไม่

^{7๐} เรื่องเดียวกัน มาตรา 9(1)

* เช่นเดียวกับ Final Scheme relating to Mutual Assistance in Criminal Matters within the Commonwealth ซึ่งเรียกเจ้าหน้าที่ซึ่งทำหน้าที่ดังกล่าวนี้ว่า "Central Authority"

^{๘๐} ร่างพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา มาตรา 4

(4) ติดตามเร่งรัดการดำเนินการของเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจ เพื่อให้
ให้ความช่วยเหลือทางอาญาแก่ต่างประเทศเสร็จสิ้นโดยเร็ว

(5) ดำเนินการอย่างอื่นเพื่อให้การให้หรือขอความช่วยเหลือ
ทางอาญาตามพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญาบรรลุผล

ดังนั้นประเทศที่มีสนธิสัญญาว่าด้วยการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศ
ทางอาญากับประเทศไทย (ซึ่งขณะนี้มีประเทศเดียวคือ สหรัฐอเมริกา) และมีความ
ประสงค์จะขอมีความร่วมมือจากหน่วยงานใดในประเทศไทยจึงต้องส่งคำร้อง
ขอรับความร่วมมือมายังผู้ประสานงานกลางของประเทศไทย ^{๘๑} เพื่อพิจารณา
ดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ที่กำหนดไว้ดังกล่าว

สำหรับประเทศไทยกำหนดให้รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทยหรือ
ผู้ที่ได้รับมอบหมาย เป็นผู้ประสานงานกลาง ^{๘๒}

ร่างพระราชบัญญัติว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศ ทางอาญา
ฉบับนี้มีวัตถุประสงค์ให้การให้และรับความร่วมมือดำเนินไปอย่างสะดวกรวดเร็ว
ปราศจากขั้นตอนต่าง ๆ ที่อาจทำให้ความร่วมมือต้องล่าช้า ดังนั้น จึงร่างขึ้น
โดยให้อำนาจแก่ผู้ประสานงานกลาง โดยเฉพาะอำนาจในการวินิจฉัยว่าจะให้
หรือรับความร่วมมือหรือไม่ด้วย ซึ่งจะทำการให้และรับความร่วมมือเกิดความ
คล่องตัวสอดคล้องกับหลักสากล

^{๘๑} เรื่องเดียวกัน, มาตรา 7.

^{๘๒} เรื่องเดียวกัน, มาตรา 6.

ซึ่งสอดคล้องกับมาตรา 7(9) ที่ให้ภาคีกำหนดหน่วยงานรับผิดชอบและมีอำนาจที่จะปฏิบัติตามคำขอให้มีความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน และเปิดโอกาสให้ดำเนินงานขอความช่วยเหลือโดยผ่านทาง การทูตก็ได้ ซึ่งร่างพระราชบัญญัติก็ได้กำหนดไว้สำหรับประเทศที่ไม่ได้มีสนธิสัญญาว่าด้วยการให้ความร่วมมือระหว่างประเทศ ทางอาญากับประเทศไทยด้วย

4.2 กรณีประเทศที่ไม่มีสนธิสัญญาก่อตั้งความร่วมมือกับประเทศไทย

ดังได้กล่าวแล้วว่าประเทศไทยอาจให้ความร่วมมือแก่ต่างประเทศซึ่งไม่มีสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือกันระหว่างประเทศกับประเทศไทยได้ (ซึ่งอาจเป็นประเทศที่เป็นภาคีอนุสัญญาฯ 1988 แต่ไม่มีสนธิสัญญาว่าด้วยความร่วมมือระหว่างประเทศกับไทย) แต่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขที่ว่า ประเทศผู้รับคำร้องขอ นั้นจะต้องให้ความร่วมมือประเทศไทยในทำนองเดียวกันเมื่อประเทศไทยร้องขอ^{๘๓} การขอรับความร่วมมือจากประเทศที่ไม่มีความตกลงกับประเทศไทยดังกล่าวนี้จะต้องกระทำผ่านวิถีทางการทูต (Diplomatic Channel) กล่าวคือ ประเทศผู้ร้องขอจะต้องยื่นคำร้องขอรับความร่วมมือแก่สถานทูตไทยหรือสถานกงสุลประจำประเทศนั้น ๆ แล้วแต่กรณีสถานทูตไทย หรือสถานกงสุลไทยจะเป็นผู้ส่งคำร้องขอรับความร่วมมือให้แก่ผู้ประสานงานกลาง^{๘๔} เพื่อดำเนินการตามอำนาจหน้าที่ต่อไป ซึ่งขั้นตอนตามวิถีทางการทูตจะมีขั้นตอนมาก และใช้เวลานานกว่าการขอรับความร่วมมือของประเทศที่มีสนธิสัญญากับประเทศไทยมาก

^{๘๓} เรื่องเดียวกับ มาตรา 9(1)

^{๘๔} เรื่องเดียวกับ มาตรา 11

ในกรณีนี้อนุสัญญาฯ 1988 ให้สิทธิแก่ประเทศภาคีว่าจะเลือกดำเนินการผ่านผู้ประสานงานกลางหรือจะดำเนินการผ่านทาง การทูต หรือจะผ่านทางตำรวจสากลก็ได้ ถือได้ว่า ร่างพระราชบัญญัติของนี้สอดคล้องกับอนุสัญญา ฯ 1988

5. กฎหมายที่ใช้ในการดำเนินการให้ความร่วมมือ

ประเทศไทยเป็นอีกประเทศหนึ่งที่ยอมรับแนวความคิดของนักกฎหมายระหว่างประเทศทั่วไปว่า การดำเนินการให้ความร่วมมือแก่ต่างประเทศนั้น จะต้องดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎหมายภายในของประเทศที่ให้ความร่วมมือ นั้น ทั้งนี้เนื่องจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่ดำเนินการให้ความร่วมมือเป็นหน่วยงานภายในของประเทศผู้รับคำร้องขอ ซึ่งย่อมจะเข้าใจและคุ้นเคยกฎหมายภายในประเทศของตนเองได้ดีกว่ากฎหมายของประเทศอื่นอันจะมีผลให้การดำเนินการให้ความร่วมมือเป็นไปด้วยความถูกต้องและเกิดความคล่องตัว นอกจากนี้ยังเป็นการแสดงความเคารพต่ออำนาจอธิปไตยในการดำเนินคดีอาญาของประเทศผู้รับคำร้องขออีกด้วย เพราะถ้ากำหนดให้นักกฎหมายของต่างประเทศเข้าไปใช้ในประเทศผู้รับคำร้องขอแล้ว ก็เท่ากับเป็นการไม่เคารพต่อสิทธิในการดำเนินคดีอาญาซึ่งเป็นอำนาจอธิปไตยอย่างหนึ่งของแต่ละประเทศซึ่งสอดคล้องกับ มาตรา 7 (12) ของอนุสัญญาฯ 1988 แล้ว

ดังนั้น ในการร่างพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญานี้ คณะกรรมการผู้ร่างจึงกำหนดให้การดำเนินการให้ความช่วยเหลือแก่ต่างประเทศ ซึ่งกระทำในประเทศไทยต้องกระทำโดยใช้กฎหมายภายในของประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากกรณีต่อไปนี้คือ

5.1 การสอบสวนและการสืบพยานหลักฐาน ซึ่งเป็นการดำเนิน

การในชั้นสอบสวน ร่างกฎหมายฉบับนี้กำหนดให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้บังคับ โดยบัญญัติว่า

เพื่อประโยชน์ในการได้มาซึ่งพยานหลักฐาน...ให้พนักงานสอบสวนมีอำนาจหน้าที่แสวงหา และรวบรวมพยานหลักฐาน ในกรณีที่จำเป็นให้มีอำนาจค้นและยึดเอกสารหรือวัตถุใด ๆ ทั้งนี้ตามเงื่อนไขและวิธีการที่บัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาใช้บังคับ^{๘๕} โดยบัญญัติ เรื่อง เหตุที่จะออกหมายค้นและค้นหรือยึดสิ่งของไว้ว่า

5.2 การค้นและยึด ร่างพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญากำหนดให้นำ เรื่อง เหตุในการออกหมายค้นและค้นหรือยึดสิ่งของตลอดจนหลักเกณฑ์และวิธีการค้นและยึดสิ่งของตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาใช้บังคับ โดยบัญญัติ เรื่อง เหตุที่จะออกหมายค้นและค้นหรือยึดสิ่งของไว้ว่า

กรณีที่มีคำร้องขอจากต่างประเทศขอให้ค้น ยึด และส่งมอบสิ่งของถ้ามีเหตุที่ออกหมายค้น และค้นหรือยึดสิ่งของได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาหรือกฎหมายอื่นให้เจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจมีอำนาจออกหมายค้น และค้นหรือยึดสิ่งของนั้นได้^{๘๖}

นอกจากนั้น ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้บัญญัติ เรื่อง หลักเกณฑ์และวิธีการค้นไว้ว่า

^{๘๕} เรื่องเดียวกับ มาตรา 15 วรรคสอง.

^{๘๖} เรื่องเดียวกับ มาตรา 23.

การค้นและยึดสิ่งของตามมาตรา 23 ให้นำบทบัญญัติแห่งประมวล
กฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาว่าด้วยการค้นมาใช้บังคับโดยอนุโลม^{๘๗}

การเริ่มกระบวนการทางอาญา

ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้ได้กำหนดถึงเรื่องการเริ่มกระบวนการทาง
อาญาไว้ด้วย โดยกำหนดให้นำประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาใช้
บังคับ ดังที่บัญญัติไว้ว่า

เมื่อมีคำร้องขอจากต่างประเทศ ให้เริ่มกระบวนการทางอาญาในคดี
ใดคดีหนึ่งในประเทศไทย และคดีดังกล่าวอยู่ในเขตอำนาจของศาลไทย... ฯลฯ

ถ้าเห็นสมควรให้แจ้งเจ้าหน้าที่ผู้มีอำนาจดำเนินการสอบสวนและฟ้อง
คดีตามบทบัญญัติแห่งกฎหมายว่าด้วยวิธีพิจารณาความอาญา... ฯลฯ

การดำเนินการริบหรือยึดทรัพย์สิน

เนื่องจากทรัพย์สินที่ต่างประเทศขอให้ประเทศไทยริบหรือยึดนั้นอยู่ใน
ประเทศไทย ดังนั้น ร่างพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา
จึงกำหนดให้นำกฎหมายไทยในส่วนที่เกี่ยวกับการริบหรือยึดทรัพย์สิน ซึ่งได้แก่
ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญาประมวลกฎหมายอาญาตลอดจนกฎหมาย

^{๘๗} เรื่องเดียวกัน มาตรา 24.

อื่น ๆ ของประเทศไทยที่กำหนดให้ศาลอาจยึดหรือริบทรัพย์สินที่มีไว้เป็นความผิด ใช้ในการกระทำความผิดหรือได้มาจากการกระทำความผิดได้ เช่น พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษพระราชบัญญัติป่าไม้ พระราชบัญญัติศุลกากร พระราชบัญญัติการพนัน เป็นต้น มาใช้บังคับทั้งในกรณีพิจารณาว่าทรัพย์สินใดจะอยู่ในเกณฑ์ที่ยึดได้หรือไม่ โดยบัญญัติไว้ดังนี้คือ

ศาลจะพิพากษาให้ริบทรัพย์สินตามคำร้องขอจากต่างประเทศก็ได้เมื่อ มีคำพิพากษาของศาลต่างประเทศอันถึงที่สุดให้ริบทรัพย์สินนั้นและทรัพย์สินนั้นอาจถูกริบได้ตามกฎหมายไทย

ในกรณีที่ศาลต่างประเทศ มีคำสั่งให้ยึดทรัพย์สินก่อนมีคำพิพากษาหรือ มีคำพิพากษาให้ริบทรัพย์สินแล้วแต่คำพิพากษายังไม่ถึงที่สุด และทรัพย์สินนั้นอาจถูกยึดได้ตามกฎหมายไทย ถ้าศาลเห็นสมควรศาลจะมีคำสั่งให้ยึดทรัพย์สินนั้นไว้ก็ได้ ฯลฯ^{๘๘} ซึ่งสำหรับคดีที่เป็นการกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดแล้ว การริบหรือยึดทรัพย์ย่อมเป็นไปตามพระราชบัญญัติมาตรการป้องกันและปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พศ. 2534

นอกจากนั้น ร่างพระราชบัญญัติฉบับนี้กำหนดให้นำบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา และประมวลกฎหมายอาญามาใช้ บังคับในการดำเนินกระบวนการสอบสวน ยื่นคำร้อง การพิจารณา การพิพากษา และมีคำสั่งเกี่ยวกับการริบ หรือยึดทรัพย์สินโดยได้บัญญัติไว้ดังนี้คือ

^{๘๘} เรื่องเดียวกัน มาตรา 33 วรรคหนึ่ง, วรรคสอง.

การสอบสวน การยื่นคำร้อง การพิจารณา การพิพากษา และมีคำสั่ง
 เกี่ยวกับการรับหรือยึดทรัพย์สินนั้นให้นำบทบัญญัติของประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา
 ความอาญา และประมวลกฎหมายอาญาว่าด้วยการรับทรัพย์สินมาใช้บังคับโดย
 อนุโลม^{๘๙}

เมื่อพิจารณาถึงการให้ความร่วมมือประเภทต่างๆ ที่ได้ยกขึ้นกล่าวแล้ว
 นั้นเห็นได้ว่าร่างพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญานี้มุ่งเน้นให้
 การดำเนินการให้ความร่วมมือของหน่วยงานต่าง ๆ ภายในประเทศไทย จะต้อง
 กระทำโดยอยู่ภายใต้บังคับของกฎหมายภายในของประเทศไทย เช่นเดียวกันหลัก
 สากลที่กำหนดให้การให้ความร่วมมือต้องดำเนินการภายใต้กฎหมายภายในของ
 ประเทศผู้รับคำร้องขอ ซึ่งเป็นไปตามที่อนุสัญญาฯ 1988 กำหนดไว้ในมาตรา
 7(3), (12)

5.5 หน่วยงานที่จะขอรับความร่วมมือจากประเทศไทย

ประเทศไทยยึดถือหลักว่าการให้และรับความร่วมมือ ในกระบวนการ
 การยุติธรรมทางอาญานี้ต้องกระทำกันในระดับ "ระหว่างประเทศ" กล่าวคือ
 หน่วยงานของประเทศผู้ร้องขอรับความร่วมมือจากประเทศไทยจะต้องเป็นหน่วย
 งานของรัฐบาล โดยเอกชนไม่มีสิทธิจะขอรับความร่วมมือดังกล่าวนี้ได้ดังจะเห็น
 ได้จากร่างพระราชบัญญัติความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา ใช้ถ้อยคำ
 เกี่ยวกับหน่วยงานของประเทศผู้ร้องขอว่า "ประเทศผู้ร้องขอ" ดังจะเห็นได้จาก
 บทบัญญัติเกี่ยวกับการให้ความช่วยเหลือทางอาญาแก่ประเทศผู้ร้องขอตั้งนี้คือ

^{๘๙} เรื่องเดียวกัน มาตรา 34.

ประเทศที่ประสงค์จะขอความช่วยเหลือทางอาญาตามที่บัญญัติไว้ใน
หมวดนี้จากประเทศไทย ให้ทำคำร้องขอส่งมายังผู้ประสานงานกลาง แต่สำหรับ
ประเทศที่ไม่มีสนธิสัญญาเรื่องความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญากับประเทศ
ไทย จะต้องส่งคำร้องขอตั้งกล่าวโดยผ่านวิถีทางการทูต ^{๑๐}

จากข้อพิจารณาข้างต้น จะเห็นได้ว่า พระราชบัญญัติว่าด้วยความร่วมมือ
ทางอาญาระหว่างประเทศ ได้กำหนดให้มีมาตรการต่าง ๆ ที่รองรับกับมาตรการ
ที่กำหนดไว้ในอนุสัญญาฯ 1988 แล้ว โดยเฉพาะ มาตรา 7 ความช่วยเหลือทาง
กฎหมายซึ่งกันและกันทางกฎหมาย

5.2 สนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดน

จากการที่ได้ศึกษาเปรียบเทียบมาตรการเกี่ยวกับการส่งผู้ร้ายข้ามแดน
ของอนุสัญญาฯ 1988 กับ สนธิสัญญาว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดนที่ประเทศไทยได้
ทำไว้กับต่างประเทศ และพระราชบัญญัติ ส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 (ค.ศ.
1929) มาแล้วจึงสรุปได้ดังนี้ คือ

1. ประเทศที่ได้ทำสนธิสัญญาส่งผู้ร้ายข้ามแดน กับประเทศไทยแล้วคือ
อังกฤษ สหรัฐอเมริกา เบลเยียม อินโดนีเซีย มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ ซึ่งประเทศ
เหล่านี้แม้มิได้เป็นภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ 1988 ก็สามารถส่งผู้ร้าย ข้ามแดนให้แก่
กันได้ เพราะมีสนธิสัญญาทวิภาคีระหว่างกันอยู่แล้ว

^{๑๐} สนธิสัญญาระหว่างรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยกับสหรัฐอเมริกา
ว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญา ข้อ 1

2. ประเทศภาคีสมาชิกอนุสัญญาฯ 1988 และหากประเทศไทยเข้าเป็นภาคีสมาชิกด้วยก็ให้ใช้พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน 2472 เท่าที่ไม่แย้งกับอนุสัญญาฯ 1988 นั้น ได้ ถ้ารัฐบาลพิจารณาเห็นสมควร ก็อาจส่งตัวผู้ต้องหาให้กับประเทศนั้นได้ และถ้าหากไม่ส่งตัวข้ามแดนในกรณีนี้ ประเทศไทยต้องดำเนินการฟ้องคดี และพิจารณาคดีเอง

3. กรณีที่ผู้กระทำความผิดเป็นคนสัญชาติไทย ประเทศไทยได้ถือหลักสากลถือเป็นหลักว่า จะไม่ส่งคนสัญชาติไทยข้ามแดนเด็ดขาด

4. กรณีผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าว ในกรณีเฉพาะความผิดที่เกี่ยวกับยาเสพติดตามมาตรา 3 (1), (2) ของอนุสัญญาฯ 1988 ได้มีพระราชบัญญัติผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 มาตรา 5(3) นำมาตรา 10 ประมวลกฎหมายอาญามาบังคับใช้โดยอนุโลม คือ กรณีผู้กระทำความผิดเป็นคนต่างด้าวได้กระทำความผิดตามกฎหมายของรัฐที่การกระทำเกิดขึ้น หากมาปรากฏตัวในประเทศไทย และมีได้มีการส่งตัวผู้นั้นออกไปตามกฎหมายว่าด้วยการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ประเทศไทยจะต้องดำเนินการคดีเอง จะเห็นว่า กฎหมายภายในของประเทศไทย ได้บัญญัติออกมาสอดคล้องกับข้อกำหนดเรื่องส่งผู้ร้ายข้ามแดนของอนุสัญญาฯ 1988 แล้ว แต่อย่างไรก็ตาม การที่ประเทศใดประเทศหนึ่งจะส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้แก่อีกกันมักจะมีข้อผูกพันเป็นสนธิสัญญาทวิภาคีต่อกัน การที่อนุสัญญาฯ 1988 ซึ่งเป็นสนธิสัญญาหลายฝ่ายและกำหนดเรื่องการส่งผู้ร้ายข้ามแดนไว้มักจะไม่ประสบผลสำเร็จที่ประเทศที่ไม่ได้ทำสนธิสัญญาทวิภาคีไว้ต่อกัน จะส่งผู้ร้ายข้ามแดนให้ แต่อย่างไรก็ตามแม้ไม่ส่งตัวข้ามแดนให้ แต่รัฐที่เป็นภาคีอนุสัญญาฯ 1988 ก็ต้องดำเนินการพิจารณาคดีเองก็บรรลุนิติวัตถุประสงค์ของอนุสัญญาฯ 1988 ที่ว่าต้องการให้ผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดไม่ว่าพำนักอยู่ที่ใดก็ต้องรับโทษ

เมื่อสหประชาชาติได้ออกอนุสัญญาฯ 1988 มาโดยได้พิจารณาถึงการไม่ประสบความสำเร็จของอนุสัญญาบางฉบับที่ได้ออกมาแล้วไม่ว่าจะเป็นอนุสัญญาเดี่ยว 1961 หรืออนุสัญญา 1971 ก็ตาม โดยได้กำหนดมาตรการเกี่ยวกับการลักลอบค้ายาเสพติด และวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท ดังได้วิเคราะห์มาแล้วในบทที่ 4 ได้ศึกษาเปรียบเทียบกับกฎหมายไทยว่าไม่สอดคล้องกันในเรื่องใดบ้างนั้น

จากการที่ได้ศึกษาเพื่อหาแนวทางในการแก้ไขกฎหมายให้สอดคล้องกับอนุสัญญานี้ สรุปได้ว่าเรื่องที่ยกกฎหมายภายในยังไม่สอดคล้องกับอนุสัญญาฯ 1988 คือ

1. เรื่องความผิดและบทลงโทษ

จากการศึกษา พระราชบัญญัติมาตรการในการปราบปรามผู้กระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด พ.ศ. 2534 พบว่ามีส่วนที่ยกกฎหมายภายในยังไม่รองรับกับอนุสัญญาฯ 1988 ในเรื่องความผิดและบทลงโทษคือ

- ความผิดในการเสนอให้ เสนอขาย เป็นนายหน้า จัดส่ง ขนส่ง ซึ่งยาเสพติด หรือวัตถุที่ออกฤทธิ์ต่อจิตและประสาท
- การผลิต ขนส่ง จำหน่ายแจก ครองครอง อุปกรณ์วัสดุ หรือสารที่ระบุในบัญชี 1 และ บัญชี 2
- การโอน แปรสภาพ ปกปิด อำพราง ครอบครอง หรือใช้ทรัพย์สินที่ได้มาจากการทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด

2. การช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางกฎหมาย

เรื่องนี้กฎหมายไทยยังไม่มีกำหนดไว้แต่ไทยมีสนธิสัญญาระหว่างสหรัฐอเมริกาและรัฐบาลแห่งราชอาณาจักรไทยว่าด้วยความช่วยเหลือซึ่งกันและกันทางอาญา (19 มีนาคม ค.ศ. 1986) อยู่และประเทศไทยเพิ่งจะออกพระราชบัญญัติ

ความร่วมมือระหว่างประเทศทางอาญา พ.ศ. 2534

3. การควบคุมการส่งมอบยาเสพติด

ในทางปฏิบัติมีการกระทำกัน แต่ยังไม่มีการประกาศเป็นกฎหมาย
ให้อำนาจเจ้าหน้าที่โดยชัดแจ้ง

4. การโอนการดำเนินคดี

6. กรณีศึกษาคดีพลตำรวจตรี เวทย์ เพชรบรม

เหตุการณ์ที่มีการลักลอบนำยาเสพติดเข้าไปในสหรัฐอเมริกาครั้งนั้น เกิดขึ้น
ตั้งแต่ปี 2527 และต่อเนื่องมาถึงเดือนตุลาคม 2528 ซึ่งเจ้าหน้าที่สหรัฐได้จับกุม
ตัวผู้ต้องหาชาวไทยไว้ได้คนหนึ่ง โดยผู้ต้องหาคือ นายสุวิทย์ เตชะชนารัตน์
ได้กล่าวชัดทอจนถึง พล.ต.ต. เวทย์ เพชรบรม ว่าได้ให้ความช่วยเหลือและให้
ความสะดวกกับกลุ่มผู้ที่ลักลอบนำยาเสพติดชนิดเฮโรอีนเข้าไปจำหน่ายยังประเทศ
สหรัฐ โดยเฮโรอีนที่จับได้มีน้ำหนักประมาณ 35 กิโลกรัม

หน่วยการปราบปรามยาเสพติดสหรัฐร่วมกับหน่วยปราบปรามยาเสพติด
ของไทยได้สืบสวนอย่างลับ ๆ มานาน จนมีการวางแผนจับอย่างรัดกุม ได้ขบวนการ
การค้าผงนรกที่นิวยอร์กส่งขึ้นศาลเมืองบรูคลิน รัฐนิวยอร์ก เมื่อผู้ต้องหาได้ชัดทอ
ผู้ร่วมขบวนการระบุ พล.ต.ต. เวทย์ เพชรบรม เป็นตัวการสำคัญ ตรงกับที่
สหรัฐฯ มีข้อมูลอยู่แล้ว ทางหน่วยปราบปรามยาเสพติดของสหรัฐฯ (D.E.A) ได้
ส่งสำเนาหมายจับของศาลบรูคลิน นิวยอร์ก ลงวันที่ 21 ก.ค. 2532 ถึงอธิบดี
กรมตำรวจ เนื่องจากนายสุวิทย์ เตชะชนารัตน์ จำเลยในข้อหาค้ายาเสพติด
ซึ่งเป็นคนไทยถูกตำรวจสหรัฐจับและศาลตัดสินจำคุก 30 ปี เมื่อเดือนมิถุนายน

2532^{๑1} สำหรับข้อหาที่ พล.ต.ต.เวทย์ เพชรบรม กระทำความผิด 4 กระทั่งคือ

1. นำเข้าและร่วมกันนำเข้ายาเสพติดชนิดเฮโรอีน
2. ร่วมกันจำหน่ายยาเสพติดในสหรัฐอเมริกา
3. รู้เห็นเป็นใจในการนำเข้ายาเสพติดไปยังประเทศสหรัฐฯ
4. ใช้อิทธิพลจากตำแหน่งและอำนาจหน้าที่ที่มีอยู่ เพื่อความสะดวก

ในการนำเข้ายาเสพติดเข้าประเทศสหรัฐฯและมีหลักฐานเพิ่มเติมคือ นางอุศนา เมฆไพบุญย์ และนายอดิสรณ์ เทาวโคกสูง ซึ่งถูกจับกุมฐาน นำเฮโรอีนเข้าไปในสหรัฐฯ ที่สนามบิน จอห์น เอฟ. เคนเนดี พ.ศ. 2527 ยังให้การขัดทอด ถึง พล.ต.ต.เวทย์ เพชรบรมด้วย, ภาพถ่ายร่วมกับนายสุวิชัย เตชะชนารัตน์^{๑2} เชื่อกันเงินสดของ พล.ต.ต.เวทย์ สั่งจ่ายให้ นายสุวิชัย เตชะชนารัตน์ จำนวน 200,000 บาท แต่เช็คจำนวนนี้ยังไม่ถึงกำหนดเวลาสั่งจ่าย^{๑3}

ซึ่งจากการสรุปสำนวนการพิจารณาความผิดวินัยของ พล.ต.ต.เวทย์ เพชรบรม ผู้ช่วยจเรตำรวจ กรณีที่ถูกศาลสหรัฐฯ ออกหมายจับพัวพันการค้า ยาเสพติดระหว่างประเทศ ซึ่งสรุปได้ว่าการกระทำของพล.ต.ต.เวทย์ เป็น ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง สมควรให้ไล่ออกจากราชการ ตามมาตรา 52 พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการตำรวจ จะมีผลให้ไม่ได้รับบำเหน็จหรือบำนาญ แต่อย่างใดซึ่งคำสั่งไล่ออกนี้ อุกฤษณ์ ก.ตร. ได้

^{๑1} ไทยรัฐ ปีที่ 32 ฉบับที่ 11517 (3 สิงหาคม 2532):1

^{๑2} เดลินิวส์ ฉบับที่ 14543 (6 สิงหาคม 2532):1

^{๑3} เดลินิวส์ ฉบับที่ 14544 (7 สิงหาคม 2532):1

แต่จากพยานหลักฐานที่ได้มาจากการสอบสวนของคณะกรรมการยังไม่
รัดกุมพอเพราะส่วนใหญ่เป็นพยานบอกเล่า จึงดำเนินคดีทางอาญาไม่ได้

สำหรับกรณีเรื่องที่สหรัฐฯ เรียกร้องให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน หลังจากที
ออกหมายจับ พล.ต.ต. เวทย์ กรณีนี้ถือว่า

- 1) มีพยานหลักฐาน ว่าได้ออกกฎหมายสั่งจับแล้ว กับทั้ง
ประเภทความผิดที่กล่าวหาเป็นหลักฐานได้แถลงไว้โดยชัดแจ้งแล้ว
- 2) ความผิดที่กล่าวหา นั้น สามารถส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้
ตามสนธิสัญญาไทย-สหรัฐฯ พ.ศ. 2526
- 3) ความผิดนั้นมิใช่เป็นความผิดที่มีลักษณะในทางการเมือง

กฎหมายที่จะมาเกี่ยวข้องกับในเรื่องนี้ คือ สนธิสัญญาไทย-สหรัฐฯ พ.ศ.
2465 ข้อ 8 และพระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472 มาตรา 13(4)
และมาตรา 16 ซึ่งถือหลักที่จะไม่ส่งคนสัญชาติไทยข้ามแดนไป ประเทศส่วนมาก
จะส่งผู้ร้ายที่เป็นคนสัญชาติของประเทศที่ร้องขอหรือเป็นคนสัญชาติของประเทศที่
3 แต่จะไม่ส่งคนสัญชาติของตนข้ามแดนเพราะเขาถือว่าถ้ายอมส่งให้ก็เท่ากับ
รัฐนั้นได้สละอำนาจอธิปไตยส่วนหนึ่งของตนไปแล้วและพลเมืองทุกคนย่อมมีสิทธิ
อยู่ในดินแดนของรัฐของตน และจะได้รับความคุ้มครองจากรัฐบาล เขาไม่ควร
จะถูกพรากจากดินแดนโดยที่เขาไม่สมัครใจและตามสนธิสัญญาระหว่างไทยกับ
สหรัฐฯ ในการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ฉบับวันที่ 30 ธันวาคม พ.ศ. 2465 ซึ่งระบุให้
ส่งผู้ร้ายข้ามแดนในความผิดที่มีอัตราโทษขั้นสูง 1 ปีขึ้นไป และฉบับลงนามวันที่
14 ธันวาคม พ.ศ. 2526 ได้กำหนดให้ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติด เป็นความผิด
ที่ส่งผู้ร้ายข้ามแดนได้

แต่หลักตามมาตรา 13(4) และมาตรา 16 ซึ่งเป็นหลักที่จะไม่ส่งคน
ในสัญชาติข้ามแดนไปและได้มีการดำเนินการพิจารณาสอบสวนทางวินัย มีความ
มีหวังมองในราชการเนื่องจากถูกศาลสหรัฐฯ ออกหมายจับจึงมีคำสั่งลงโทษให้
ไล่ออกจากราชการ แต่จากการสอบสวนเพื่อจะดำเนินคดีอาญา ปรากฏว่าพยาน
หลักฐานไม่เพียงพอจึงดำเนินการฟ้องศาลไม่ได้ กรณีนี้ตาม ข้อ 5 ของสนธิ
สัญญาไทย-สหรัฐ พ.ศ. 2465 กำหนดว่าจะไม่มีการส่งผู้ร้ายข้ามแดน ถ้าบุคคล
ที่ถูกขอให้ส่งตัวได้รับการพิจารณาคดีและถูกพิพากษาลงโทษหรือปล่อยตัว ในรัฐ
ที่ได้รับการร้องขอสำหรับความผิดที่ขอให้ส่งผู้ร้ายข้ามแดน แต่อย่างไรก็ตาม
รัฐบาลไทยยังยืนยันที่จะดำเนินคดีกับผู้กระทำผิดสัญชาติไทยได้โดยไม่จำเป็นต้อง
ส่งผู้ร้ายข้ามแดนไม่ว่ากรณีใดทั้งสิ้น โดยหลักของการคุ้มครองคนสัญชาติไทย
ตามมาตรา 13(4) และมาตรา 16 พระราชบัญญัติส่งผู้ร้ายข้ามแดน พ.ศ. 2472
แต่จากการสอบสวน พล.ต.ต. เวย์ เพชรบรม แล้วขาดพยานหลักฐาน ยังฟ้อง
ดำเนินคดีไม่ได้ แต่ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดนี้อายุความ 20 ปี ซึ่งหากมี
พยานหลักฐานที่แน่นหนากว่านี้ก็ยังสามารถฟ้องร้องดำเนินคดีต่อไปได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย